

Examen et castigationes Animadversionum Graebnerianarum in Historiam morborum : qui anno praeteriti seculi LXXXIX. Vratislaviae grassati sunt.

Contributors

Academia Caesareo-Leopoldina Naturae Curiosorum.

Publication/Creation

[Vratislaviae?] : [publisher not identified], Anno M. DCC. III. [1703]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/bemqru5r>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

9.9
1

62413/13

5
6.32

5418

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

Accession Number

Press Mark

EXAMEN

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

[https://archive.org^{To}/details/b30550427](https://archive.org/details/b30550427)

L. N. C. A. C. V.
EXAMEN
ET
CASTIGA-
TIONES
ANIMADVERSIONUM
GRÆBNERIANARUM

In

Historiam Morborum

Qui

Anno præteriti Seculi LXXXIX,
Vratislaviæ grassati sunt.

ANNO M. DCC III.

LONDON
MEDICAL SOCIETY

L. N. C. A. C. V.

EXAMEN

ET

CASUS

TION

ANIMAE

GRABERIANARUM

in

Philosophia Morborum

Qui

ANNO MDCCLXXIX

ANNO MDCCLXXIX

ANNO M. DCC. III.

V I R O
ILLUSTRI ET EXCELLENTISSIMO DOMINO
DOMINO
JOAN. FERD. HERTODT
à TODTENFELDT,

Medic. Doctori Celeberrimo.

Sacræ Cæsareæ Majestatis Consiliario
& Archiatro Gravissimo

Academ. Leopold. Natur. Curiosor. Collegæ
meritissimo &c.

Fautori ac Collegæ ea , qua par est ,
reverentia colendo

Salutem & perpetuam felicitatem!

ILLUSTRIS AC EXCELLENTISSIME
DOMINE,

IN publica commoda peccaremus, si longo sermone moraremur
Tua Tempora ut cum Horatio loquamur. Probè verò recor-
daberis, ante paucas hebdomades tandem è latebris Adversar-
rii nostri tractatus provolasse. In illis quantum sibi indulse-
rit ille juris in alios, nemo facile, nisi qui inspexerit, assequi judi-
cando poterit. Nostrum verò Collegium Vratislaviense potissi-
mum fuit materia iræ & invidiæ ejus, quæ linguam ejus ceuturbo
in omne genus convitiarum rapuit. Profectò in eo enixè laborasse
videtur, ne ullum æquitatis vestigium in Animadversionibus
quisquàm deprehenderet. Quia in re etsi ille enormiter in nos,
qui nullo unquam verbo ipsum offendimus, magis tamen in Illustre
Tuum Nomen peccavit, Illud in præfatione minus reverenter ha-
bens, prætereaque persuasus, Tantum Virum ejusmodi nugis le-
gendis vacare posse. Major est etiam æquitas & prudentia Tua
cum summa morum gravitate conjuncta, quam ut suspicari de-
buisset, effrenem hanc detrahendi aliis libidinem Tibi probari pos-
se. Minimè verò Tuum, Vir Magnifice, fugimus tribunal, cujus
eruditionem summam non tantum Moravia & Austria, sed & Ger-
mania omnis admiratur, ac Augustissima Domus Austriaca suo
probat suffragio; Imò in eo felicitatis nostræ partem collocamus,
quod partum hunc quodammodo videatur suum limatissimo tuo in-
genio subjecisse. Stet historia nostra cadatque tuo iudicio. Nisi verò
nobis blandimur, Adversarius Noster in hoc foro causa cadet. De-
traximus homini larvam & absque omni genuflexione illatas no-
bis injurias pro virili retudimus. Historiam cum Animadversioni-
bus Adversarii si componere placuerit, non difficulter, Vir Magne,
in-

intelliges, quam enormi studio ledendi depravarit, quæ rectè dicta sunt, & ex nostra infamia sibi parare gloriolam eruditionis studuerit. Obstupefces etiam, cum leges verba nostra truncatim ac depravatè relata, quo magis fervirent calumnia. At quando curis frontem nimis caperatam, Illustrissime Domine, explicare voles, pueriles in Medicina errores haut gravatim Tibi in memoriam revoces illius hominis, qui seriò credit, sese velut Atlantem nutanti Medicine Veteri humeros supposuisse. Magna ridendi etiam materia suggeritur consideranti, quam bellus sit Græbnerus Grammaticus. Non est, cur aliundè sollicitè exempla conquiramus, occurrunt illatum in dedicatione, tum in præfatione epistolari, & voto novi anni. In illa prædicat, quod Imperatoria Majestas Opusculum suum ultrò inspicere sparsimque perlegere non NB. dedignatus, & ambas insignes dignitates, quibus, inquit, me tantis NB. impar (Si Grammaticam didicisset, utique scripsisset, imparem) existimavi, diplomate duplici confirmare voluerit. In præfatione ad Te, Vir Excellentissime, leges de gangræna scroti propter inflammationem in viro, cui virga dehudabatur, & in superficie urethræ, urinam involuntariè effluxit. Et quomodo non mireris enthusiasmum ejus in voto novi anni, quod ita incipit: Christe veni, NB. Novus anne veni, renovate veni sol.

Mirè, fatemur, deliciatur in materia plagii. Dedimus ergò uni ex nostro ordine negocium, ut Plagii an reus sit Græbnerus, dispiceret. Is cum Theatrum Antagonisticum illius perlegisset, nobis retulit, vix elegantiorē reperiri in toto hoc scripto periodum, quam non in Auctore aliquo possit ostendere, & jam in eo erat totus ut exemplis Illustribus illud comprobaret, quod tamen consilium abjecimus, contenti Ipsius Confessione, quam edidit in præfatione ad T. Excellentiam in hæc verba: Auctorum nomina Freheri Adami Lipenii, aliorumque ex quibus hæc egrotata magno excerptimus studio NB. NB. quandoque de industria omisimus, imitari exemplum graviorum Scriptorum, sincerè fidem servantium, id est, furtivè multa sublegi his Auctoribus, eosque sub-

inde nominare nolui, certe non aliâ de causa, quam quod ex Indici-
bus quatuor Auctorum consarcinare tractatum, etiam ipsi Grab-
nero videretur labor non Doctore, nec quovis tyrone, sed tantum
stupido dignus. Quam inique nos oneravit plagiariorum primi-
pilus Grabnerus crimine plagii, non aliunde, nisi ex tractatu ipso, pro
insigni Tua benevolentia cognosces. Ignosce vero nostræ libertati,
et, si sanari potest Grabnerus, eum benigne mone, ut sibi consulat.
Fama circumfertur, eum denuo nobiscum in arenam descendere
velle. Utinam vero in tempore infelicia abjiciat arma, quocumq;
tergore (etiam bubulo) amictus in aciem processerit, eum, quia si-
ne erroribus ne hiscere quidem potest, non magis metuemus, quam
exercitati milites solent metuere larvas. Tanta est nostræ causa
equitas, tantum nobis juris pollicemur, favorem, nam quibus pri-
vilegiis in jure utroque Collegia gaudeant, nemini ignotum. Nota
est in Decretal. Sixti constitut. qua prohibet, ne in Universitatem
vel Collegium proferatur ex communicationis sententia. Sed
nimis diu T. Excellentie negotia interpolavimus, finiemus, sed non
aliter, nisi in cultu et veneratione Tui Nominis, DEUM precati, ut
Te Vilantissimo Custode Sanitatis Augustissima, Domus Austria-
ca, LEOPOLDUS Magnus, Caesar invictissimus per multos annos
illibata fruatur valetudine, ut Augustus Rex, illud Orbis, qua me-
liores partes sequitur, delictum et spes, à morborum insultu vivat
immunis, et olim sceptrum nemini, nisi ex se nato tradat. Ita Maxi-
mi Parentis Divinae Virtutes in filio Rege qui expectationem Euro-
pæ sustinet, continuata nulla unquam temporum injuria diminu-
entur, sed et in periculis fulgidissime lucebunt, nec hostilis invidia
caligine obfuscabuntur. Majora neq; Tu desideras nec nos latiora
apprecari possumus.

Tuæ Illustris Excellentie

Dabamus Vratisl.
An. 1703. ineunte Decemb.

deditissimi
Acad. Leopold. Nat. Curios.
Collega Vratislav.

Simul ac octavo Mensis Octobris die Animadversoris nostri opus Lipsiâ missum nobis redderetur, illud diligenter, sepositis aliis negotiis excussimus, nec, quod summæ erat patientiæ specimen, illud ante abjecimus, quàm à capite ad calcem fuisset evolutum. Non autem facilè alicui, nisi sit admodum robusti stomachi, fuerimus Auctores, ut nimis avarè aviditatem suam explere satagat, nisi idem sibi accidere velit, quod contingit eis, qui pedem incautiùs in officinas coriariorum, & cerdonum immittunt, atque hinc temeritatem suam & stomachi subversione & capitis dolore expiant. Certè non minori harum schedularum Lector, sed magis tetrìs exhalationibus infestabitur, quàm si in cerdorum versaretur officinis. Adeò omnes paginæ plenæ sunt sordibus. Aptissimè hoc monumentum comparaveris Templis Ægyptiis. Illic enim *ipsum delubrum forinsecùs pulcherri- mum est, simul atque maximum sumptuosis lapidibus extructum, atque compositum, ceterùm si intus Deum requisiveris, aut simiam invenies aut hircum &c.* ut cum non nemine loqui nobis liceat.

Prima operis pagina Imagine Summi Monarchæ, in cuius veneratione cultior Orbis, unà nobiscum hæret defixus, exornata est, oculosque intuentium in sese convertit; in tractatibus autem ipsis deformis simia ubique horrorem incutit, ac verbo Martialis, *ab amore recens hircus*

nares graviter ferit, sicut ex progressu tractationis magis patebit.

Scripseramus Historiam morborum, in id summo-
perè intenti, ut vera scriberemus, gnari, veritatem juxta
effatum Ciceronis esse fundamentum historiæ, eamque
veritate definiri, *juxta Timæum* teste *Polybio*, sicuti regula
rectitudine definitur. Quibus itaque innotuerat, anim-
adversiones in Historiam Nostram ab hoc homine texti,
in eam inciderant sententiam, fore, ut operosè, advoca-
tis undique auxiliis, ostenderet, morbos à nobis descri-
ptos, cum his symptomatibus, Vratislaviæ non fuisse
grassatos, nec modo à nobis adumbrato, curam rectè
fuisse institutam, aliam quoque fuisse aëris constitutio-
nem. At illos aut spes fallit, aut sefellit. Planè alia tra-
ctatus hujus facies est. Nam *modò* animadversor hic, si
Diis placet, planè allotria tractat, quæ nullam cum Histo-
riâ habet affinitatem, *modò* dicta nostra aliorum Aucto-
rum suffragiis, quæ undique ex indicibus corrasit, con-
firmat; *modò*, ut simiam agnoscas, etiam ipse Historicum
agit, *modò* autem auctorum à nobis citatorum, quorum
textu transcribere non vacabat, nec Lectoris, ut id fie-
ret, intererat, loca ex chartâ in papyrum transfert, mirâ
usus astutiâ & fraude, dùm dissimulat Auctores illos in Hi-
storia Nostra fuisse allegatos. Si hîc substitisset, nihil ne-
gotii cum homine hoc nobis intercessisset & injurii esse-
mus in Lectorem, si vel verbum de his in tractatione no-
strâ adderemus. Non autem intra hos sese continuit li-
mites Animadversor. sed, ut de minutis & angustis pro-
pter unius alteriusve literæ transpositionem aut omissionem
concertationibus nihil dicamus, improbo fastu tur-
gens, magna virulentia hinc inde Historiam arrodit, ac
nostras sententias suggillat. Manifestissimè miser forex
pro-

prodidit, quod non boni publici studio, animum ad parandas has elumbes annotatiunculas appulerit, sed ut Nostræ aliorumque famæ insidiatus, suæ velificaretur. Eâ enim in opinione versari videtur, nostras, si quæ sunt, laudes, ad suam pertinere contumeliam, neque se rectius, quàm obscurato alieno lumine, inclarescere posse. Ut ut autem indignum generosa mente facinus esse perejusmodi anfractus, ad famam majorem grassari cuivis constet, nihilominus nos turpissimæ meritò socordiæ accusari possemus, si muti metu mussaremus, & non criminationes illius masculè retunderemus. Exequemur, quod proposuimus, brevissimis, illa verò aliquantò prolixius deducemus, quæ ad praxin aliquod moimentum afferre possunt, & aliqua sese utilitate commendant. Obiter etiam eas verborum phrasiumque herbas, quæ non, ut quondam *avorum* & *atavorum* Catonis allium ac cape olent, sed hircum & nescio, quam *cutim* in *Transtiberina* regione quondam macerari solitam, & unde *Thais* amantibus nausæ ac fastidio erat, evellemus, non tamen omnes, cum nimis multæ à barbaro hoc & semidocto conscribillatore (sit venia verbo) & indicum compilatore in hunc tractatum, fuere allatæ. Si ex his nostris laboribus, quod optamus, eum retulerit fructum Animadversor, ut modum sui mensuramque cognoscat, ac modestius de se & aliis sentire discat (*nam qualis & quantulus sit, ipse hætenus ignorat, & cum statura sit bipedalis & distorta, se Colosserotis speciem & proceritatem habere non minùs temerè, quàm falso credit, ut ore Salmasii loquamur*) & ipsi & nobis gratulabimur, ac nos magnum operæ pretium præstitisse credemus. Quod si præter spem, res aliter ceciderit, ipsi quidem cum illo feram contentionis non reciprocabimus, sed dispiciemus, an alii afflicto viri hujus pædagogicè vani cerebro, vel

musicis organis, quæ per vitam suam sæpè etiam in nuptiis animavit, vel aliis, etiam ingratoribus & acerbioribus modis mederi queant.

Quàm inepto scribendi & confarcinandi pruritu Animadversor hic laboret, statim in limine luculentè aperuit, dum inutilem nobis de omiſſa in dedicatione voce Domini litem movet, & aliquot paginas hac de re otiosè implet. Nos eo Augustissimum Imperatorem sumus profecuti cultu, qui pietatem nostram in longè Clementissimum Regem, quàm nemini inter subditos omnes cedimus debebat, i. e. summo, erimusque numini & Majestati ejus semper devotissimi; at fas nobis esse putavimus, in testanda veneratione iis verbis, quibus intimam animi subjectionem ac vota pro perpetua Augustissimæ Domus Austriacæ prosperitate; ac vicissim indulgentissimum supremi in Orbe Monarchæ, in omnes subditos affectum omnium optimè exprimi posse credidimus. In nostra autem dedicatione, præter innumeros alios, imitati sumus Petrum Lambecium Consiliar. Historic. & Bibliothecar. Cæsar. qui gratia Cæsarea liberrimè usus, de eaque *non tantum præſenti sermone, verùm etiam per familiares propriæ manus epistolæ à S. Majestate jussus est esse securus.* Et cum ipse Græbnerus agnoscat, quòd *Dominum & Imperatorem, seu Principem dici idem propemodùm sit* (quæ in re quidem puerilem committit errorem) annon. satius fuisset tacere, quàm turpem animi impotentiam, ac infandam in Historicis imperitiâ prodere? In conjicienda sanè causâ omiſſi hujus verbi David noster, ut ex dictis elucescit, non Oedipus est, sed Davus. Puer sit, necesse est, in historia, ac civilium rerum notitiæ admodùm rudis, qui in rebus Cæsarum Romanorum à temporibus Caroli M. ad Augustum, Tiberium, Alexandrum Severum, Julia-

Julianum aliosque provocat. Non ita deliramus, ut nefas existimemus, Domini titulum Nostri Imperatoribus tribuere, quem Augustus & Ejus successores, tanquam opprobrium & maledictum exhorruerunt. Et quod De minorum nomine Prisci illi renuerent appellari, ejus rei causas non obesæ naris Animadversori, sed Viris notitia rerum politicarum conspicuis cognoscere datum est. Quid vero de farragine illâ testimoniorum p. 2. & 3. ex Speidelio sentiendum sit, vel is noverit, cui aureum Hermann. Conringii Librum de Germanorum Imperio Romano, & Jacobi Lampadii aliorumque scripta evolvere curæ cordique fuit. Enimverò jam hæc curæ nos non fatigant, ut ut etiam de his rebus non contemnenda in medium proferre possemus, meritò tamen in alium commodiorem locum differimus, aut potius aliis relinquimus, Animadversorem autem ad Grammaticam ablegamus, in cujus regulas tam enormiter peccavit. Non credidissemus oculis nostris, cum pag. 3. in fine legeremus: *deinde respondebunt in Miscellaneâ Curiosâ sive Ephemeridibus Medico-Physicis A. C. L. N. C. rarò hoc vocabulum inveniri, nisi iterum p. 6. occurrissent hæc Græbneri verba: (2) Sacram Cæsaream Majestatem in Miscellaneâ Curiosâ Ann. 2. 3. & 4. Dec. I. Dominum Clementissimum quidem Curiosi salutarunt, quæ ignorantia, nisi ferulas, certè scuticam meretur, quis enim, quantumvis puer vocem Miscellanea substantivum esse cum Græbnero credens, virgas effugeret? p. 3. iterum Animadversor ita loquitur: postea Domitianus, qui postremus per Italiam ortus Imperium rexit, se Dominum Deum dicebat, quæ admirabiles styli Græbneriani Veneres neminem non in admirationem rapere possunt.*

Ex præfatione ad Lectorem, dente Theonino arrodit illa verba nostra: Morborum, qui anno 1699. grassati

apud nos sunt, historiam condere aggressi sumus, in hæc
p. 9. erumpens verba: *Morbi in Historia illorum recensiti*
(quorum etiam aliquot omitti, v. g. apoplexia, affectus apud nos
non inconsuetus, & singulis ferè annis recurrens) jam ab Hippo-
cratis tempore, paucis fortè exceptis, grassati fuerunt, & quotidie
ubique terrarum & gentium grassabuntur. Quid inepti-
us dici, aut scribi poterat? Annon etiam morbi, quos
Viri Celeberrimi ab ipso Animadversore nominati, Wil-
lisius, Ballonius, Sydenhamius, Donckerus, Ramazinus
aliique descripserunt, hætenus in orbe grassati sunt, &
& porro ulterius grassabuntur, quamvis, non quotidie &
ubique, sicuti ineptissimè addit? Novorum morbo-
rum Historiam iniquissimè à nobis exigit ille homo, qui
ne in Physiologia quidem ab ingeniosis Viris supe-
riori seculo quicquam veteri doctrinæ fuisse additum in
Med. Veter. restit. nobis voluit persuadere. Ast, ait, ali-
quos morbos in Historia recensitos, à nobis fuisse omissos.
Ita quidem loquitur, sed revera nescit, quid scribat. Si
morbi recensiti sunt in Historia Nostra, quomodo sunt o-
missi? Verum tamen est à nobis de apoplexia non fuisse
actum; occurrit, fatemur, hic affectus apud nos, & singu-
lis annis recurrit, & non paucos prosternit. At ejus Hi-
storiam jam tam concinnaverat Collega noster D. Hel-
wich, & ad Magnificum Academiæ Nostræ Præsidentem, Dn.
D. Schrœckium, eum in finem, ut Ephemeridibus Nostris
infereretur, miserat, ac sequens responsum à Viro Illustri
obtinuerat: *humanissimas Tuas unà cum historia Apoplexia re-*
ctè obtinui --- Eleganter sanè & doctè, quicquid de gravissimi il-
lius morbi natura & signis dici potest, producta invenio, ut aliorum
etiam morborum tractationem à Te perficiendam quàm maximè
exoptem, & post aliqua addit, se operam daturum, ut Ephemeri-
dibus accedat, quod & futurum speramus in Appendice
ann.

ann. 9. & 10. Dec. 3. Omisimus itaque tractationem hanc, ne crambem bis coctam apponeremus.

Nostram spem, quæ sustentabat nos fore, ut institutum nostrum à Viris æquis & in Medicina exercitatis, quod in præfatione augurabamur, non improbaretur, non fuisse vanam & fallacem, nec cogitationes inanes, eventus docuit. Optimis enim Viris etiam ipsa historia non contempta, sicut ex Prodromo Examiniis intelligi potest. Parum autem abest, quin nobis gratulemur, animadversori Nostro Historiam hanc non arridere, qui nostra scripta non à quovis inepto compilatore probari cupimus, sed à doctis, quippe & nobis placet Hector Nævianus, qui, ut est apud Ciceronem, *non tantum laudari se letabatur, sed etiam à laudato Viro.* Et sicut nos nunquam ea cura exercebit, ut calcei nostri ad distortissimum pedis Græbneriani exemplum quadrent; ita nec unquam erimus solliciti, ut opuscula nostra pravissimo Græbneri iudicio sint conformia. Ferremus itaque æquissimis animis aliud videri de Historia Lipsiensibus, Jenensibus Professoribus aliisque, aliud Græbnero, ab illis laudari, ab hoc reprehendi, sed dum hic innuit, ne institutum quidem (quicquid tandem de ipsa historia fiat) de scribenda historia sibi probari, profecto mentem & pedem æquè sibi vacillare declarat.

Præter nugas alias, quæ utut nos mordeant, Historiam tamen non feriunt. p. II. addit: *præfationis conclusioni conclusionis etiam loco hac distinctio annectenda inter artem & artificem, Medicina ars vel scientia ultimum quidem finem, utpote sanitatem semper obtinet, Medicus non item.* Nihil magis crudum chartæ illi ni poterat. Tetram prodit ignorantiam, dum Medicinam Artem vel scientiam esse dicit. Nos verò brevitate causa insulsum Animadversorem remittimus ad Porticum

cum Æsculapii Petri Laurenbergii, eique capitis 7. lectionem commendamus, ut discat, quod tyronibus notum est, Medicinam esse artem. Sed iterum pueriliter errat, dùm ait, quòd *ars Medica semper finem seu sanitatem obtinet.* Nos in pueritia nostra edocti sumus artem aliam esse *ὁρίσμενην* vel definitam, cujus artifex, si adsunt materia, instrumenta, aliaque necessaria, fine suo nunquam excidit, ut textoria, sartoria &c. aliam verò *ἀόριστον*, vel indefinitam, itemque *σοχαστικήν* vel conjecturalem, cujus artifex, etiamsi officio suo exactissime satisfaciat, non rarò tamen sine frustratur; ex hoc autem artium censu esse Medicinam in propatulo est. Conf. Clar. Brunon. dogmata Medica gener. in præliminar. Nam quod Medicina omnes morbos sanare non possit, adeoque finem sæpè non assequatur, rotundè fatetur Hippocrates in lib. de Arte, & legi hac de re meretur libellus Francisci Tidiræi in Jatro Mastigas. Agnovit illud etiam Seneca epist. 95. ad Lucilium scribens: *Non ideò nihil sanat Medicina, quia non omnia, & Cicero l. 2. de Nat. Deorum; ægri, quia non omnes convalescunt, non idcirco nulla Medicina est.* Si Medicina semper assequeretur finem suum, ipsam superaret naturam, quæ non rarò impedita à fine suo aberrat, veluticum aut monstra componit, aut defecta edit corpora, ut Scaliger alicubi loquitur; Natura autem longo intervallo post se relinquit Medicam artem, ut Hippocrates sæpè inculcat, Sed tædet, pigetque de rebus sole meridiano clarioribus vel syllabam addere.

Insatiabile contradicendi cacoëthes Animadversorem adegit, ut verba, quibus Historiam exordimur, sequentia: *anni 99ni Januarius præterlapsi proxime seculi horridum Vratislaviensibus reddiderunt nebula 8 venti, carperet.* En Dictatoris verba: *Hæc scriptio parum nobis probatur; Cur ita?*

ita? alioquin, inquit, *Historia Morborum* eodem anno 1701. quo
 prelo NB. subjectam & conscriptam exinde quivis colliget. O
 portentum! Vah! quàm gravis causa est, cur scriptio
 hæc Græbnero parùm probetur! Vratislavia scilicet loco
 movebitur, si *Historia Nostra* eodem anno & scripta &
 typis expressa est. Jugulum verò miserorum petit, dùm
 vocem *nebulæ* expungit, & nubila substituit: eò quòd
nebula & venti quàm maxime distent, adeo illas hi dissipent.
 Nebulis cœlum die Mensis Januarii 23. & 25. anno 99.
 præterlapsi seculi fuisse obductum, ipse agnoscit, nec ven-
 tos spirasse negat; cur ergò sævit in vocem *nebulae*, quia
nebulas ait, venti dissipant? Enimverò ubi à nobis vel ver-
 bo insinuatum, quòd eodem die aut eadem hora, *nebulæ*
 & venti aërem turbarint? Quid ergò opus erat istâ Tuâ
 correctione? sed audi, annon & ipsæ nubes, unde cœlum
 dicitur nubilum, à ventis dissipantur? Et, estne tanta in-
 ter nubes & nebulas differentia? Sane non arbitramur.
 Doctissimus Honoratus Fabri tract. 6. p. 436. *Nebula, in-*
quit, est nubes crassior, humifera, rorida, ut constat experientia,
hinc multum humectat illum terræ tractum, cui incubat, hinc
etiam gravior est, & terræ insidet, nec sursum attollitur. Exi-
 guum sanè inter *nebulam* & *nubem* intercedere differen-
 tiam, vel ex Meteorologia Joh. Garcæi, quæ Vratislaviæ
 obvia est, discere potuisset.

Divisionem novam Anni instituere nunquam volui-
 mus, nec, si illud in mentem venisset, deliria Græbneriana
 imitati essemus, quippe quibus quondam cum cura lectæ
 sunt præclarissimæ Scaligeri, Petavii, Usserii &c. alio-
 rumque de annis Græcorum, Judæorum, Ægyptiorum,
 Romanorum, aliarumque Gentium lucubrationes, nec
 doctrina temporum adeò ignota est. Priores verò tres
 anni Menses is, qui indicem construxit, dixit hyemales,

non quòd verum hyemis initium finemque ignoraverit, sed ut verborum compendium faceret, & revera hyems in hos menses incideret. Par autem est ratio etiam in reliquis.

Non credet facilè quisquam hominum, tam insano convitiandi studio vexari posse, ut vel in indice opusculi occasionem calumniandi capter, at illud tamen factum est à nostro Animadversore. Non deessent nobis argumenta, si præfractè vellemus, non nostram, sed nobis tributam sententiam tueri. Unum adjicimus, *tantum non omnes homines*, ut cum Doctissimo quodam Viro loquamur, *in dividendis anni temporibus ad aëris secundum primas qualitates temperiem respiciunt, & hyemis nomine intelligunt frigidum tempus, veris autem dies illos temperatos, qui frigidum tempus excipiunt, æstatis autem dies calidos &c.* Jam autem frigus, ut notum est, his mensibus, Januario, Februario, Martio, apud nos sævit, cur ergo esset tantum nefas, eos dicere hyemales apud nos? Certè, quia in Ægypto Menses duo nominati priores exhibent dies moderatos, Ægyptii hos duos Menses Vernales dicere non dubitant, ut colligere licet ex prospero Alpino nisi fallimur & aliis. Nec apud Abyssinos ipsum Septembrem mensem vernalem appellare ob eandem causam piaculum est, non obstante Astronomi à divisione anni, secundum Solis ingressum, & in Signis Zodiaci moram quam adhuc Scholæ trivialis alumni didicimus, optimè gnari, hyemem incipere apud nos, quando Sol est in primo gradu Capricorni, desinere autem, quando ad primum gradum arietis pervenit; ut jam de vere, æstate &c, nihil dicamus. Ipse Galenus in dividendis anni temporibus observari cupit, *cujusmodi acciderit aëri mutatio craseos.* Imò, si antiquitates scruteris, in propatulo erit, quòd Solis per signa coelestia

stia transitus, atque cum eo conjunctus Stellarum errantium ortus & occasus heliacus, astronomicae anni in quatuor tempora divisioni occasionem dederit, quatenus ille hoc suo transitu agendi opportunitates, quæ, ut rustici censent, aëris temperiem pro fundamento agnoscunt, indicat &

tempora, quæ messëm, quæ curvus arator haberet,
aut verbo Ovidii, *segnia rura in veteres revocent cultus.* Sed hæc Momus noster pensi non habens, arripuit tricandi ansam ambabus, homo suis laudibus intentus, vel Diario suo Meteorologico, libro inficietissimo, hederam suspenderet, quod luculentius ex iis, quæ immediatè subjicit, imò ad oculum patet. Scilicet ipse nec Barometro, nec thermometro unquam usus, ut p. 14. fatetur, *sed sensuum externorum auxilio & judicio* (quasi illi, qui dicta instrumenta adhibent, sensuum ministerio non uterentur) *temporum & ventorum mutationes observavit ac diarium composuit,* worinnen die tägliche Anmerkungen vom Gewitter enthalten sind/ wenn es nehmlich ein heller schöner Tag gewesen/ gestürmet/ oder geregnet/ und von welcher Ecke des Horizontes der Wind hergeblasen -- / nebst bezeichnung der Aspecten/ so ieder Tag darbey eingefallen/ ut optimè summam hujus operis exhibet curiosissimus & doctissimus Auctor, *novæ criseos temporum* p. 262. Cùm itaque in Historiâ Nostrâ legeret, nos ad aëris vicissitudines rectiùs observandas laudatis ante instrumentis usos esse, excaudit, ut pueri & fæminæ levi de causa irasci solent, & ea, qua pollet, tribunitia potestate, non tantùm infamia notat machinas has, sed & ex Musæis pto scribit, dùm *non exactè ubivis locorum respondere & circa determinationem frigoris, caloris & gravitatis sapissimè nos decipere posse* (cùm nunquàm adhibuerit ipse) magna sive temeritate, sive

fiducia asseveret. O calamitosam istorum instrumentorum sortem! O acerbum exilium, quo impofterum multabuntur! Felicem vero Græbneri librum, quem omnes Ephemeridum Meteorologicarum scriptores, tanquam exemplar exactissimum sibi ante oculos ponent, si nimirum peponem pro cerebro gerant. Ista instrumenta ne nescias, suos quidem semper habebunt vindices, etiam tum, ubi Græbneri Meteorologii, à blattis & tineis consumpti, aut aliis necessariis usibus impensi, ne memoria quidem supererit. Nihil quicquam enim in his chartis offendas, quod non à textore quovis, cerdone, & rustico proficisci posset, aut quod ad posteros propagari mereretur. Et tamen cum tam modicum Græbnero sapientiæ accesserit, adeo elati animi est. Fundus calamitatis huius, est quod ignoret Græbnerus adhuc, cur Viri docti ubique terrarum Meteorologicas observationes habito ad barometra, & thermometra respectu institui optent. Hi quanta observationibus intercedat vel discrepantia, vel convenientia cognoscere voluerunt, tum aliis de causis multis, tum ut regulas pro divinatione tempestatum inde formare possent, qui quantivis pretii labor esset. Sed facile videbant Viri Clarissimi, daß die general Constitution über den ganzen Erdboden hierzu den Grund legen// denn weil unter der Zonâ torrida nur 2. Winde das ganze Jahr regieren/ und alle Abwechselung sich nach den Zonis temperatis hinziehet/ als haben die Holländer dem zufolge fleißig in ihreu Seefahrten anmercken lassen/ in welcher Gegend der Länder sich die Winde verdrehen/ und einen andern Cours nehmen/ ut Auctor novæ criseos pag. 246. loquitur, pulchrè addens: Ueber dem sind auch nöthig zu wissen die unterschiedene Arten der Horizonten oder Lustpläzer wie viel deren/ so auf der Erdfugel keine Ge-
meine

meinschafft mit einander haben/ welches denn von der Höhe der Luft determiniret wird/ so sich kaum 10000. Fuß hoch erstreckt/ desgleichen wie die unterirdischen Witterungen ein grosses hierzu contribuiren / da die Desnung der Erden (als in den neubekandten Ländern von Virginia und Carolina zuspiiren ist) fast täglichen Regen verursacht / wenn in sandichten trockenen Orten / als Egypten und angrängenden Plätzen es fast niemals oder selten regnet und daher diese Scientia meteorologica nothwendig das thema terrestre zu ihrer Versicherung wohl muß untersucht haben / ehe sie einige Vorherkündigung des Gewitters sich wird unternehmen können &c. Hæc inquam, omnia probè perpendebant, & hinc ubique in orbe eruditos ad curiosas observationes qua monitis, quâ exemplo accendebant. Vidit jam Respublica litteraria ex observationibus thermometricis & barometricis utilitates, & non sine sensu delectationis à quovis ortæ ex his observationibus regulæ divinatoriæ, tum alibi, tum in Clar. R. J. Camerarii Ephemerid. Meteorolog. Tubingenf. p. 14. & fqq. legi possunt. Cum illis, si simul fuerint exulta, quæ à Celeberrimo Viro Dn. Matthæo Slütero J. U. D. & inclytæ Hamburgensis Civitatis nuper Syndico, hodiè verò gravissimo, ut ex novis literar. Germaniæ intelligimus, Consule, Germaniæ nostræ ornamento proposita fuerunt, non est dubium, quin meterologia vulgaris aliam mox faciem sit indutura, Optimo suo merito sanè Cokio-Slüteriana Meteorologia & insigniter laudata & egregiè aliis commendata tom. 3. observ. selectar. Halenf. obsl. 20. à p. 394, Non possumus etiam, quin doctos rogemus, ut unâ nobiscum observent, an certitudine infallibili gaudeant ea, quæ Presbyter Syro-Damascenus, quem nuper hîc Vratislaviæ vidimus, Viro Clar. Georgio Ba-

glivio Romæ suggessit, & ab hoc proposita fuere in experimentis de sanguine &c. quæ specimini 4. librorum de fibra motrice addita sunt. Nimirum Sacerdos ille *ita procedendum esse docuit: post duas vel tres horas à factò novilunio, vide, quæ temporis constitutio, qui Venti tunc regnent, & qualem constitutionem ventosque dictis horis observaveris, tales durabunt ad tertiam dein Lunæ scilicet ad dictam horam, quæ factum est Novilunium. Si tertio non mutetur, durabit ad 5. circa dictam horam, si neque quinto, ad 7. m. à 7. ad 9. à 9. ad 11, ab 11, ad 13, ab hoc ad 15, inde ad 17. hinc ad 19. ad 21, ab hoc ad 23, ad 25, ab hoc demum ad 27. finem Lunaris periodi. H. J.*

Tacitè exprobrat, quòd ad specialiores in designanda aëris constitutione observationes non descenderimus, at hoc neque Hippocrates, nec Ballonius, nec alii fecerunt. Si animus fuisset scribere Historiam naturalem, dedissemus utique operam, ne quicquam lectorem lateret eorum, quæ circa aërem notari voluit Vir summus Robertus Boyle *in generalibus capitibus pro historiâ naturali p. 2. at aliud erat propositum nostrum.*

In historia pleuritidis nothæ, quam nostra pace componere licet cum curatione Amati Lusitani cent. 3. c. 67. p. 522. & seqq. nec in historia doloris lumborum invidia quicquam deprehendit, quod mordere posset.

In historia arthritidis obiter aliquid de insalubritate Vini Hungarici à nobis inspersum dictumque p. 3. Hungariæ solum totum ferè calce viva esse substratum. Id autem Adversarius p. 18. *licenter dictum esse causatur. At disertè p. 4. professi sumus p. 4. illud nos asserere fide Jacobi Tollii, qui curiosissimis oculis Hungariam perlustravit. Verba Viri illius hæc sunt, Epist. Itiner. 5. p. 144. Est Hungaria ea fecunditate fertilitateque ut nulla cum ipsa Regio tota Europa, forsàn & toto Orbe possit comparari. Fidem habebis,*

bebis, Perillustis Domine, ubi rationem reddidero, siquidem totum fere calce vivâ substratum est ejus solum, quod subinde tam molle est, ut unico vertatur & exaretur equo. Cum igitur crusta superior pluvia permaduerit, atque hæc ad calcem vivam penetrarit, tunc exestuans illa calidissimos expirat halitus, qui subtus frugiferam istam crustam excalfaciunt, Sole, qui hic fervidus, desuper eandem fovente. Ex hoc igitur humoris pluvialis, qui in terræ gremium descendit, tanta oritur fertilitas, ut semel leviter vertisse terram sufficiat, quò luculentissimas fruges ferat &c. Ex his apparet, id quod non sine optimo fundamento dictum, temerariè ab Animadversore in dubium esse vocatum.

Non licenter autem, sed imperitissimè Animadversor p. 19. inter evacuationes & excretiones consuetas naturales, hæmorrhagiam uteri refert, atque ita insigne præbet documentum, eos, qui ex indicibus solis sapiunt, in iisque terendis ætatem consummunt, raro exactam rerum sibi comparare cognitionem, sed sæpissimè in prima turpiter impingere principia.

In Historia febris petechialis Animadversor noster modo hoc modo illud fastidit, ac sanis insalubria substituit, quasi picâ laboraret. Initio p. 7. candidè fassi sumus, nobis urinas sanorum hominum lotio similes non fuisse oblata, excepto unico exemplo, addidimusque fidem Autoribus iis non esse detrahendam, qui sanas urinas in febris petechiali se observasse scribunt. Miratur Animadversor p. 26. quòd urina sana nobis non fuerit oblata, imprimis in Illo Collegarum, qui ultra 200. febris petechiali detentos sine V.S. tractavit. Enim vero nihil erat causæ, cur miraretur Animadversor; nam cum febris petechiali nequam indivulso nexu conjuncta est sana urina, sed, ut opti-

optimè Sennertus, quem citat, interdum illud fit. Doctiss. Fracaftorius in præclaro opere de morb. contag. l. 2. c. 6. fol. 119. febrim petechialem Naugerii describens, nullam prorsus facit mentionem urinæ sanæ. Zacutus Lusitanus lib. 1. hist. Princ. Medicor. de morb. intern. hist. 82. quæst. p. 627. *legitimè, verè, propriè, & strictè sumi malignitatem, scribit, quando morbus fævit intensè, manifestè, atrociter --- & secundum universum corporis habitum, faciem, pulsum, urinam, respirationem, excrementa, actiones &c. invadat &c. ubi etiam in malignitate, mutationem urinæ agnoscit Zacutus ille. Burferus de feбри Epidemica petechiali probè agnoscendâ & curanda cap. 23. disertè describit: Quod urinas attinet --- licet ea ratione coloris, consistentiæ, contentorum &c. nonnihil per hunc morbum varient, ut plurimum tamen crassæ, spumosæ, rubicundæ, frigore corruptibiles, seu turbari & confundi faciles &c. existunt. Agit hac de re satis diligenter doctissimus Vir Paulus Neucrantzius in eruditissimo de purpura opere cap. 16. ubi egregiè ostendit, quod urina in hoc morbo nec substantiâ, contentis, colore aliisque accidentibus sibi semper similis effluat. & p. 201. ita disertè scribit: Urinæ crassæ, turbatæ, confusæ ac rubicundo colore, saturatæ frequentiores in purpuratis febb. apparent &c. multa alia, quæ lectionem merentur, hîc invenias. Nec Auctor pyretologiæ mysticæ hîc dissentit p. 182. scribens: Frequentius tamen, naturâ partem materia corruptæ per illam evacuante, crassa & turbida apparet, ac intensioris coloris est, & crassum, rubrum ac conturbatum, diffusumque habet sedimentum &c. His Auctoribus sexcenti alii addi possent, si id à nobis ageretur.*

Quod de urina in febb. petechialibus, communiter asseritur, illud & de pulsu à non paucis traditur; sanè ex communi hac opinione ortum illud lippis & tonsoribus notum: *pulsus sanus, urina sana, & tamen ager moritur; neque*

neque tamen veritus est Celeberrimus Wedelius palam alicubi profiteri, quod nunquam ferè potuerit deprehendere calorem & pulsum respondisse penitus naturali, & non obscure traditiones istas imperitiæ Medicorum adscribit.

Effata nostra de urina in morbo hoc epidemico, firma experientiæ basi nituntur, nec alia concuti possunt ratione, quam exemplis contrariis, & domesticis quidem, non aliundè petitis, qua in re Momo nostro aqua hærebit. Et si fieri potest, ut omnes ægrotantes in febris hac maligna, hoc vel illo tempore excernant urinam sanam, quod Donckert in idea febris petechialis passim tradidit, cur, etiam oppositum evenire non posset, ut scilicet alio tempore febris hac correpti, urinam reddant, quæ lotio sanorum non sit similis? Agnoscit sine dubio in hac febris petechiali Græbnerus in sanguine ebullitionem & fervorem; jam audiat Joann. Donatellum de febb. malignis, contra Angeluc. disputantem p. 34. & seqq. *si quis concederet maximam adesse in humoribus omnibus & sanguine ipso ebullitionem ac fervorem, & nullam in sanguine fusionem fieri posse crederet, hunc non Philosophum, non Medicum sed lapidem existimarem, si maximum admitteret sanguinis & humorum omnium fervorem sero manente inalterato non amplius lapidem vocarem, sed molarem, quod si data in sanguine vehementi ebullitione, aut aliqua, quamvis parva saltem, tenuioris portionis fusione, putaret postmodum contingere; serum ipsum neque penes colorem, neque penes consistentiam infici & alterari posse, hunc non molarem, sed topbaceum lapidem censerem. Si verò sero ipso & colore & consistentia à naturali statu vehementer aut quoquo modo recedente urinam omnino inalteratam & naturali persimilem excerni posse existimaret, eum non lapidem, sed vel argillam, vel figulinum lutum quis meritò appellaret.* H. J. Hujus tamen sententiam nostram non facimus.

Diximus p. 8. in Hist. Morb. *fluxum alvi post diem septimum fuisse, ac simul testati, sumus quòd siccitatem alvi hac febris pessimè tulerit.*

Experientiæ fide hæc asserta nostra niti omnes circumspecti Practici uno ore fatebuntur; at Animadversor, otiosus indicum compiler, ineptè cavillatur, scribens p. 26. *cum nomen nullius sit additum, ergo his dictis (en iterum flosculos Græbnerianos) laborat, & periclitatur fides, quæ sit penes Auctorem.* Omnes quidem nos asserimus & sanctè testamur cum alvi fluxu non aliter, quàm à nobis expositum est in febre petechiali comparatum fuisse. Singulare autem exemplum talis fluxus à D. Helwich descriptum, & ante tres annos ad Illustrem nostrum Præsidentem transmissum ann. IX. & X. Dec. 3. inferetur. Dum verò ait Animadversor sua lingua, i. e. barbara, *quòd inter rarissima ponenda hanc febrim siccitatem alvi pessimè tulisse, & experientiæ & lectionis, ac judicii penuriam prodit.* Quis non obstupescat Auctorem Paragraph. Hippocratico-Galenic., non nisi unum & illud quidem ex Hæchstettero potuisse producere exemplum salubritatis fluxus alvi in petechiis ex Hippocrate? Annon & Epicratis uxor habuit ventris dejectionem & sanata fuit? Annon posteritati testatum reliquit Medicinæ Parens Metonem biliosa ventris dejectione exagitarum convaluisse? Elazomerius, fide Hippocratis, à prima die usque ad 14. copiosè deiecit, & nihilominus cum sanitate in gratiam rediit. Eruptus ventris profluvio sanatus, Mulier quoque in litore decumbens, die quinto copiose excrevit & servata est. Idem propitium fatum expertus est æger aliquis in horto Dealcis, ut Virginis in Larisca, aliorumque exemplorum apud Hippocratem jam nullam faciamus mentionem. Sicco quoque pede præterimus, quæ in hanc rem apud Gale-

Galenum aliosque leguntur. Nec urgebimus exemplum Catharinæ, quod recitat Franciscus Valleriola in Observ. p. 139. & explicat à p. 136. ad p. 140. Luculenta, si rectè expendas, salutaris per alvinas dejectiones criseos documenta occurrunt apud Fr. Morræum, Bruxellens. *de maligna febre paroxysmante* Tract 1. c. 2. à p. 23. usq; ad 37. c. 7. à p. 101. usq; ad p. 113. c. 8. & 9. & c. Nec minus notatu dignus occurrit locus apud Gerardum Columbam, *de febr. pestilent. cognition. & curat.* (quem anxie questum se non invenisse dùm scribit p. 39. Animadverfor quàm desultoriè in lectione Auctorum versetur, declarat) in tractatus limine, quæ naturam febris epidemiæ Italiam universam ac Siciliam suo tempore conficientis exponit. Verba Viri hæc sunt: *Febres erant continuæ duplicis tertianæ naturam ut plurimum referentes, acutæ, mali moris --- dùm inchoarent, sæpè mites, quæ postmodum valdè malignæ videbantur: pleraque diebus paribus vehementius affligentes. Symptomata hæc erant: In actionibus lassis quibusdam sopores, alis dementationes, nonnullis utraque supervenere: Pluribus capitibus dolores, ad motum impotentia, ciborum aversiones: pulsus vel à principio, vel statim in augmento erant parvi, rari, & inæquales, In excretis hæc fuere, nares sanguinem stillabant, sudores erant omninò non judicantes, urinæ à principio bonæ, mox turbidæ, subjugales, malè olentes; alvus fœtida & cum vermibus excernebat. Dispositiones qualitatis mutatae fuerunt maculae diversorum colorum, pulicum morsibus adsimiles, dorso, brachiis, & tibiis efflorescentes. Ex omnibus multi mortui sunt, evaserunt & multi. Omnes frè, quicunque evasere, ALVI FLUORE fuerunt judicati. Observatum fuit summo morbi vigore, quibus erant convalescendum, per ALVUM excretionibus humorum apparuisse cum urinis omninò crudis --- pauci urina copia & sudoribus sunt judicati.* H. J. Præ-

votius quoque observarat, matronam Patavinam die febris acuta decima septima post fluxum biliosum evasisse, itidemque hoc morbi die J. C. Patavinum, fluxu alvi sanitatem recuperasse testis Rhodius cent. 2. obs. 85. p. 96. Filia quoque Matris, cui febris petechialis fuit funesta, alvus à principio fuit laxa &c. nihilominus tamen illa optimè convaleuit apud Donckerum in Ideâ febr. petechial. p. 334. Anno 1661. Pisis febres epidemicæ vigeant, de quibus ita Clar. Borellus ad Marcellum Malpighium: *Plerumque incipiunt cum typo febrium tertianarum simplicium, capitis gravitate, dolore stomachi, oris amaritudine, septimo die febris fit continua Undecima maligna evadit, & quibus ALVI FLUOR non succedit, decimo quarto die, & interdum citius moriuntur. Et aliquibus interjectis expresse scribit, quod post ALVI FLUOREM levamen supervenerit.* D. Sorbail tract. 3. c. 16. p. 317. gnarus utilitatis, quam laxior affert alvus, sollicitè monet, non statim ab initio adstringendum esse, ne lusus includatur in stabulo. Quod salutare consilium etiam calculo suo, nisi memoria nos decipit, confirmat Celeberr. Ettmüll. de febr. malign. petech. agens. Lectione quoque digna est Francisc. Lubei Exerc. 24. de diarrhæa biliosa c. cholera conjuncta p. 275. & seqq. Conf. & Primros. l. 3. c. 28.

Testimonia aliorum cum primis Stahlian &c. à quodam ex nostris alibi adducta sunt, qui etiam monuit ex Sorera, remedia acida omnium optimè in hoc casu se gerere, Conf. Sorera de febr. Castrenf. Sect. 3. c. 14. Opera tamen cum primis danda videtur, ut alvi fluxus cum syntexi conjunctos ab his nostris rectè distinguas, qua in re Neucranzium de purp. c. 16. sequi è re Doctorum fuerit & ægrorum. Addimus & hoc, in hac febrili tempore fuisse utilissimum, exhibere cibos, quibus biliosa excrementa ad exitum præparant & promovent, ut suo jam tempore rectè illud suavit

suasit Leonhard. Jacchin. *de curat. acut. morb.* p. 123. Nec Animadverfor, si ullos febris petechiali laborantes, tum temporis curavit, negare poterit, sæpè in ægris observatos fuisse ructus, flatus, crepitus, cum flatulentis ventris distensionibus. Jam, si in doctrinâ Hippocratis esset aliquantò magis versatus, aut tantum Jul. Cæsar. Claudin. in tract. de Crisib: p. 43. evolvisset, discere utique potuisset, his prodromis crisin per diarrhæam prænuntiari. Nec malè ibidem Claudinus ex Hippocrate *dolorem lumborum, ex Arabibus autem pulsum parvum & frequentem, urinas albas & tenues* (quæ omnia in maligna nostra febre haud rarò occurrebant) tanquam signa futuræ diarrhææ l. c. rectè enumerat, quamvis Hippolytus Salvianus de crisibus p. 96. nec manifestum, nec proprium velit signum criseos per alvi excrementa subsequituræ, sed illa colligere juxta eum liceat ex eo, quod *adsint crisis signa, desint verò indicia vomituum, fluxus sanguinis & sudorum.* Verbo dejectiones in febribus posse esse criticas, nec Willis, nec Sydenham, quibus aliàs suspectæ fuerunt, negarunt, ille enim agnoscit l. de febb. c. 10. *circa morbi statum & in declinatione ejus diarrhæam conciliari & naturâ victrice, crassiora sanguinis excrementa hoc modo criticè excerni; Hic verò respondens ad objectionem hanc: è re videri, ut præsertim declinante morbo diarrhæam permittas potius quàm sistas, siquidem fluxus ille atvi nonnunquam criticus est, morbumque solvit ita scribit: Concedo id fieri aliquando, ut febris per hanc portam sibi viam faciat & c. p. 71.*

Pag. 8. per sudores effusos à nobis intelligi universales eosque calidos, nemo non (modò stupidus non sit) intelligit, & propterea sudorum illorum mentionem fecimus, ut admoneremus juniores Practicos, ne iis apparentibus, securi imposterum agant, sed memores sint copio-

fos sudores ab initio profilientes esse malos, quod ex doctrinâ Hippocratis rectè inculcat Primerosius. *Si vires, inquit, sint robustæ, plenitudinem, copiam, morbi longitudinem, si imbecilles, mortem denunciant. Nam critica ne statim appareant &c.* Cæterum scire Animadverforem Nostrum cupimus, præstantissimos Medicos haud rarò ita loqui. Ballonius lib. 2. epidem. p. 170. *quadam, inquit, tempestate, sudores aderant magna febris parte &c.* Si ineptum nostrum, Antagonistam audias, malè fecit, quòd non addiderit, *an sudores hi fuerint in toto corpore, vel circa partem &c. an calidi, vel frigidi &c.*

Rursus frivole eadem pagina incurrit in nos, quòd Rivini, Professoris Lipsiens. celeberrimi mentionem faciamus, *nulla librorum vel locorum, aut textuum indicatione factâ*; Quasi hoc esset grande nefas & morte piandum, & Auctores scripti vel hoc solo nomine ad Indos & Garamantas ablegandi! Intelices igitur Illustres animas, Aristotelem, Ciceronem, Senecam, Plinium, Hippocratem, Galenum, infinitosque alios, ac exilio, Græbnero iudice, æterno mulctandos, quibus illud cum omnibus antiquioribus, nisi fortè Eusebium cum paucis aliis excipias, fuit in morte positum, At certè si vel hodiè viverent, errorem illum coram tribunali Animadverforis vix deprecarentur, sed Græbnerum ad tribunal Prisciani citarent, meritas daturum pœnas ob p. 28. enormiter læsam latinitatem, dùm ita scripsit: *Stillationem sanguinis è naribus semper malum portendit.*

Excretiones sanguinis in febris periculum mortis minatas fuisse, nihilominus tamen non paucos evasisse, in Historia p. 9. dictum est; At, Animadverfor, *rarò, inquit, tales evadunt, si sanguinis fluxiones cum agrypniâ, sine manifesta causâ, ardore capitis, aut continuo magis, aut intenso magis,*
quàm

quàm reliqui corporis, faciei simul rubore adfit. Etmüll: Enim-
verò falsum est, quod Etmüllerus scribat, rarò tales eva-
dere, sed stillicidum sanguinis ait, malum esse signum. Ni-
hil autem novi est ægros, etiam cum malis signis recon-
valescere. 2. nobis neutiquam hîc sermo est de sanguinis
stillicidio, quod utique malè audit apud Hippocratem l.
Epidem, sect 3. Hist. l. 3. Epidem. Sect. 3. Hist. l. Nec sine causa
idem notavit in gravissima peste ægros paucum stillasse
sanguinem, & de his intelligendum illud Hippocratis:
*Quaecunque absque judicationis significatione disparent, malè de-
cernunt.* Sed de sanguinis excretionibus & hæmorrhagiis,
quas subinde esse criticas, omnes experti Medici no-
runt.

3. Si quas fortè Animadverfor Noster vidit, quarum
exitus fuit funestus, considerare eum cupimus, annon
hæmorrhagia supervenerit, quòd medicamenta nimis ca-
lida ab initio exhibita essent, aut quod adstringentibus illa
statim coërcita, quod pugnat cum aureo Sydenhamii mo-
nito: *hæmorrhagia sæpe permittenda est, quæ plurimum pro-
desse potest, nimiam ebullitionem reprimendo, aut criticè morbum
solvendo.* Nam ex intempestiva ejusmodi suppressione,
quanta in ægros redundare possint damna, testatur ex-
emplum apud Henricum ab Heer obs. 5. p. 70. de puella
die morbi 14. in hæmorrhagiam, cui sistendæ anum ad-
hibuerant, incidenti. Nihil vetat, quo minùs verbis Do-
ctissimi Viri explicemus, quæ mala hanc fluxus sangui-
nis suppressionem exceperint: *Tota, inquit, facies in tan-
tam surrexit molem, ut sphaera, quàm faciei esset similior; puella
sensu motuque apoplectica instar privatur: fauces asperaque ar-
teria, grumoso sanguine ferta broncho & stertore clangoso ad-
stantes terrebant, qui tam repentinam mirati metastasin formo-
seque puella deformitatem enormem revocant. Statim dixi*
impe-

*impeditam à naturâ crisin arte refarciendam; sanguinem male ab ignorante vetulâ coërcitum debere eâdem, quam natura monstrat, viâ, fluere, aut quia hoc amoto etiam periapto non succedebat, brachii primum, dein & saphenarum venas pertunderent. His laxè depletis sensum motumque recuperavit. Postridiè toto corpore applicata cucurbita cum sacificatione, unde mortem, quæ jam fauces ejus prehenderat, evasit: fotibus demùm & suffumi-
giis faciei forma rediit. Pulcherrima verò est epicrasis, quam Auctor noster subjungit his verbis: Et hic docetur Medicus, natura minister motum naturæ Domine suæ observare, nihil, ea operante, temere mutare, nisi ut vel effrenem franet, vel ut pigriorem excitet. Cæteroquin minime inficiamur, aliis locis ac temporibus in febris petechiali hæmorrhagias discrimen attulisse, sicut intelligere licet ex Nicol. Mass. de febb. pestilent. & Fracastor. l. 2. de morb. contag. c. 7. In peste etiam Atticâ*

*Multus capitis cum sæpe dolore
Corruptus sanguis pletis ex naribus ibat,
Huc hominis tota vires corpusque fluebat.*

ut loquitur Lucretius lib. 6. de rer. natur.

Quæ de Physicis Animadversor admiscet, hujus loci non sunt. Minimè tamen verum est, quod (1.) parentes exprobrarint. Res, nisi fallimur, ita gesta est; in Græbneri libello supplici supremæ S. Cæs. Maj. in Silesiâ Curiae Anno 1700. exhibito reperiuntur verba: E, Hochfürstl. Durchl. und einem Hochpreißlichen Königl. Ober-Ampts Collegio --- ist vorhin bekandt/welcher Gestalt Jhro R. u. R. Maytt. mich in den Grad des Adels/wie solchen die von Grebner von Jhro Känserl. Maytt. Ferdinando III. Glorwürdigster Gedächtniß/als König in Hungarn erhalten / Allergnädigst gesetzt und erhoben 2c. 2c. ille Tuus libellus, cum Physicis traditus esset, meritò obstupuerunt,
se

Te genus tuum deducere à Græbneris in Ungaria, cum Vratislaviæ nemo ignoret, & Patrem Tuum & Avum ac fortè Majores plures fuisse textores. Verba Physicorum ita sonant: Dann uns gar zu wohl bekandt / daß sein Vater ein alter Mann von 60. Jahren hier allezeit das Züchner Handwerck getrieben / sein Großvater auch zu Bartenstein in Preussen ein Leinweber gewesen. Quibus verbis nihil famæ Parentis tui, quem nemo negat honestum fuisse Virum, & artificem sellurarium, ullo modo detrahitur.

(2.) Nec nobilitatis Tuæ insignia ullo pacto Physici violarunt, tametsi ignobili textorum sanguine Te satum esse hodieq; adhuc affirmant. Absit, ut tibi nobilis axioma & jure negemus, vel etiam invideamus, (multò sanctoribus imbuti sumus opinionibus) nec, crede nobis, splendorem nobilitatis tuæ apud cordatos obscuritas natalium obfuscabit, modò ridiculè non satagas nobis, aliisque (qui rectiora edocti) persuadere, te ex nobilibus genus ducere.

(3.) Nec majori fundamento nititur assertum, quòd Physici contumeliosè *Conjugem tuam insectati fuerint*, ambabus largiuntur, eam esse feminam, sicuti Tu justissimus virtutum ejus præco effers, *eximia probitate, summa integritate, & pudicitia singulari* modò ipsis etiam, quod omnes hic norunt, ingenuè concedas, eam, antequàm tuis corruscasset radiis, in *Alutarii* vixisse toro, nec Tibi tùm temporis, cum fœdera matrimonii cum illa pangeres, ne per somnium quidem, in mentem venisse, quòd ex Nobilium Græbnerorum stemmate oriundus esses. Verè autem generosum in Te bullire sanguinem jam agnoscunt Physici, & dolent ex animo, quòd illustre Reineri Reineccii opus *de familiis Illustribus* non sit ad manus. Nam curiosius &

Periclis & Chabriæ genealogiam nisi fortè illam Reineccius præterierit, scrutarentur, & ad nostra usque tempora deducere conarentur. Hac enim ratione fortassis evidentius appareret, quare Periclis verba Græbnerus pag. 31. ad sese transferre queat: *Ac mihi quidem vos irascimini ei Viro, qui nemini vestrum cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore Patriæ vel pecunia despicientiâ. Et Illud: Hoc commune vitium in magnis liberisque civitatibus, ut invidia gloria comes sit, & libenter de his detrahant, quos eminere vident aliters &c.* De studiis & profectibus Græbneri; quid sentiamus, alibi expositum est. A nobis certè nemo jure exiget, ut eum abyssum eruditionis, Scientiarum Mare, Solem doctorum, perpetuum literarum Dictatorem Maximum Naturæ opus & miraculum ac extremum ejus conatum, appellemus, quibus aliàs encomiis Scaligerum ab Heinſio quondam fuisse ornatum, recordamur. Sed hæc in transitu dicta sunt.

Quosdam Practicos cum Fracastor. Thonero, Heurnio &c. in febris Petechiali V. S. omittendam censuisse dictum fuit p. 13. quod de Fracastorio & Heurnio credere non potest Animadverſor. At verò Fracastorius l. 3. c. 6. p. 138. initio testatur controversiam circa phlebotomiam fuisse ortam, *aliis protinùs & largè sanguinem haurientibus, aliis nunquam volentibus secare venam, quod vidissent majorem partem eorum, quibus secta fuisset, vitam finire &c.* deinde p. 139. ipse Fracastorius, quid de V. S. in hac febris statuendum sit, exponens his utitur verbis; *Querendum imprimis de phlebotomia videtur, utrum conveniat in his febribus -- quoniam certè res cecidit annis superioribus, ut major pars phlebotomatorum perierit. --- Si igitur & nunc quoque aut futuris temporibus extrinsecus videris accessisse contagionem, non affueris autem circa principia (ut Medicus rarissimè adest) præsertim si nec adesse magnam plenitudinem animadverteris, tum satius erit*

erit *Vena* parcere. Sed audiamus, quid Animadverfor dicat de Heurnio? Hic quoque, ait, in petechiali febre *venam* secuisse probant ejusdem verba cit. loc. (de febr. c. 19.) Tamen quia adest maximus morbus, maximè si materia non fuerit aliena à sanguine, maximaque ejus si adfuerit ebullitio, ut cum adsunt vestigia, quæ maximè circa collum & scapulas efflorescunt, nondum progressu morbo, *vena* secunda esse videtur. Quam præclare agitur cum Animadverfore, quod ei res non sit cum illis, qui jura reddunt natibus? Quis enim quantumvis puer, non vapulat scribens: His quoque secuisse *venam* probant? Non statim autem is *venam* secuisse dicendus est, qui dubitanter ait, videri sibi *venam* esse secandam. Deinde in lib. de febr. c. 19. p. 85. non de febribus petechialibus sed de pestilentibus agit, adeoque locus ex Heurnio adductus ad præsens negotium nihil quicquam facit. Et profectò satis emphatica sunt Heurnii verba l. c. religiosè summaque cautione in *venâ* secandâ transigendum est. Est enim phlebotomia remedium magnum & Vires corporis obsessi à pestifera febre languent jam vel saltem metus adest jamjam futura imbecillitatis, & natura ipsa intus foras elidit materiam, unde exanthemata, bubones, carbunculi: & veremur, ne in cor retrahatur morbifica materia. Quare si corpus purum fuerit, nec illi querela fuerit ante, puto à phlebotomia & c. abstinendum. Tandem si ullò polleret judicio Adversarius, quam procul à præsentis disputatione locus à se allegatus absit, intelligeret. Heurnius in illo præsentibus petechiis ait videri *venam* esse secandam in maximâ ebullitione, de hac autem re hodie jam non disceptatur, cum omnes consentiant ex anthematibus jamjam apparentibus abstinendum esse à V. S. sed tantum quæritur, quid ante eruptionem macularum de V. S. sentiendum sit, an admittenda an reprobanda? Cæterum si remaneant Auctoritatibus, unicè ex-

perientiam Medicorum consulueris, quamnam in febrī petechiali utilitatem attulerit V. S. *modò* expertus probabit in scenam Joh. Agricola, & V. S. in lue hāc *lethalem* esse dicet, *modò* Augustinus Thonerus locuples erit testis, complures febribus malignis & petechialibus obsessos, quibus Medicorum consilio sanguis missus, intra tres vel quatuor dies ad orcum ablegatos, licet corpora essent plethorica, *modò* Lotichius rotundè fatebitur, febre malignā, quæ anno 1632. ad Visurgim grassabatur, laborantes, plerosque mortuos esse, quicunque phlebotomiam etiam ab initio & tempestivè admiserunt, plurimos contra exule V. S. per sola alexipharmaca servatos esse, *modò* etiam Nostræ Academiæ quondam Decus & ornamentum, Fehrius, solidè confirmabit anno 1645. Svinfurti eos, qui in hāc febrī ex V. S. salutem quæsiwerunt, plerosque omnes mortuos esse. Horum Virorum experientiæ rostra conformis est, & D. Helwich sine omni sphalmate typographico, ultra 200. febrī petechiali de tentos tractavit. Non est sibi vanitatis ullius conscius, & quotusquisque est Vratislaviæ, qui ignoret quanta pauperum multitudo ad illum confluat ejus consilio usura, postquam Tharoultianæ foundationi omne laude majori præesse cæpit? Septimus jam volvitur annus hujus functionis, & quotannis facilè 4000. Illustrissimi Fundatoris beneficio sub curâ illius fruuntur. Nec, ut novit Animadversor, etiam desunt alii, qui rem pretiosissimam, i. e. corporis & sanitatis custodiam ei crediderunt. Quid ergo erat causā, cur numerus Tibi, Græbnere, esset suspectus? Scilicet Tux praxeos modulo metiebaris etiam aliorum labores, quod perinde est, ac si tuo pede etiam alios metiri velles. Si hic noster Animadversor incidere in Celeb. Wedelii locum p. 122. *opilogie*, qui ita sonat: Sanctè testor, nec omnibus dysentæicis, quorum ultra quadringen-

tos curandos habui, eum felicissimo successu propinasse opium, & plerosque illos evasisse feliciter notavi; si, inquam, in locum hunc incideret Animadversor, quantum non subesse mendum suspicaretur, aut quid non causaretur? Non unâ capimur omnes voluptate, alii amant praxin cini- cam, licet multis circumfusam molestiis & mille tædiis, alios delectat Musica, alios nescio quod cum Thaide, Gly- cerio, Juliana &c. commercium.

Cæterum nuper quæstionem hanc de V. S. in febb. acutis acutè ventilavit Celeb. Georg. Ernest. Sthalius in peculiari disputatione & egregiè expendit, *an V. S. in febre acuta tolerari queat, licita & innoxia sit? an V. S. febre condu- cat, utilitatem aliquam aut planè insignem conferat? an non so- lum utilis, sed etiam planè necessaria? an verò tandem periculo- sa, aut planè noxia esse possit?* & §. 70. tandem has format conclusiones: (1) *V. S. in febribus acutis excepta (non tamen absolute) continente nunquam est necessaria &c.* (2.) *V. S. in febb. acutis (quales utique sunt petechiales) longe frequen- tissime imò communissime sit noxia &c.* Modus, ita pergit, quo noxium effectum inducit, sunt exundationes illæ circa criticos ad caput, quæ, quia restrictione reliqui corporis interni æque atque ex- terni compressoria perpetrantur, & secretiones colatorias & ex- cretiones diuretico-diaphoreticas & exanthematicas suppri- munt &c.

In ordinanda diætâ nos ferè Sydenhamium secutos esse, ac cibos tenues, juscula avanacea, hordeacea, pruna cocta, poma Borssdorff. ægris commendasse p. 20. insinua- vimus. Quis ab ullo mortalium, cui vel mica salis est, obelisco hæc notari posse crederet? Notavit tamen Græb- nerus, & his quidem verbis: *Ut Angli & Silesiæ aërem & cœ- lum non habent unum & idem, sic vitæ & moribus sunt diversissi- mi; hinc alia diætâ Angli, Silesiæ alia est præferibenda diætâ.*

Ecce, ut curtum sermone rotato torqueat entymema! Incertum, majorne sit in Græbnero inscitia, an impudentia? Nosgnari discriminis, quod in vitæ genere, aëre &c. nobis cum Anglis intercedit, cautè diximus nos fere Sydenhamium esse secutos, & sanè apud Nos *hydrogala* sæpius à Sydenhamio commendata, non adeò in usu est, nec scripsimus eosdem tenues cibos, quos Vir ille ægris præscripsit, nostris febricitantibus à nobis fuisse concessos, sed tenues reliquis fuisse antepositos indicavimus, licet alii tenues cibi à nobis adhibeantur, alii ab Anglis, ut ipsa res loquitur. At noster, five ex inscitia, five vecordia, genus cum speciebus turpiter confudit, atque fallaciam figuræ dictionis, ut Logicorum vocant filii, commisit, atque his parentibus nata est insulsa illa Animadversio fœtus Græbneriano ingenio dignissimus. Enim verò nos non solos perit Animadversio illa, sed omnes cordatos Medicos. Ipse Medicinæ Parens Hippocrates unicè in morbis acutis cibos tenues svadet & enixè commendat; prostat hodieque adhuc aureum ejus opus *de ratione victus in morbis acutis*, quod ab aliis inscribitur, *de ptisanâ*, sub hoc sanè nomine, ut rectè observavit Doctiss. Valles, initio commentar. p. 395. citatus est à Plinio l. 28. c. 7. Tanto in pretio scriptum illud est, ut Prosper Martianus pag. 377. in hæc erumpere verba non vereatur: *Ego autem, me hercule, fateor, majorem utilitatem ad praxin ex hoc libro percepisse, quam ex quovis alio Hippocratis opere.* Quotquot genuini Filii Artis post Hippocratis tempora vixerunt, ejus vestigiis sibi insistere pulchrum duxerunt. Meretur hic etiam legi c. 4. ex lib. 3. Jacob. Primerosii *de vulgi erroribus in Medicina*, in quo non malè ostendit, *ægris non pleniorē sed tenuem victum convenire.* Et quod ægri ad victum pleniorē adigendi non sint, graviter monet Lipsiensium Ille Æsculapius,

pius, Bohnius in eruditissimo opere *de Officio Medici* &c. c. 20. p. 391. scribens: *Impresentiarum detestandus potius est muliercularum nostratum mos pravus, quo egrotantibus, non tantum plus justo alimentorum indulgent, sed nolentes volentes ad hoc urgent; quasi debilitatis vel à morbo, vel ab evacuatione medica, pastus plenior necessarius sit pro viribus exhaustis resarciendis, ac quasi, quod sensim sensimque perditum, mox uno pastu ac die sit reparandum, minus pensitantes huic concoquendo & digerendo illas non sustinere hincque obrui.* Et si vel decem unquam curavit peracuta febre correptos, scire potest, quanta sit in ægris à cibis solidioribus & cum primis carne, averfatio, quam optima niti ratione in aprico est; illo enim tempore, quo massa sangvineae omnesque corporis humores ad excludendum miasma, & avertendum impendens corruptionis periculum laboriosè & impetuosè commovetur, cibis solidioribus ad putredinem satis pronis corpus inferre, nihil aliud esset, quam oleum igni affundere, præprimis quia languente ventriculo in tanto fervore concoctio nulla sperari potest. Non possumus, quam adhuc adscribamus verba Pompeji ex nov. method. febr. cur. p. 49. quæ ita sonant: *Victus ratio sit omnino refrigerans & tenuis, ideò vitanda summo studio ova, multum Spirituum & bilis subministrantia, & pulmentum ex herbis, & hordeo & solo pane sufficiat ad quotidianum alimentum, & in paucis etiam quantitate, maxime in vigore morbi, quia tunc maxime distrabitur natura per cibum à concoctione & à materia peccantis segregatione &c.* Idem etiam diligenter inculcat Soreta Sect. 3. c. 4. p. 278. observans, quod à pleniori aut minus convenienti victu symptomata accersi soleant, quæ aliàs tempore distributionis chyli, contingunt, quo crebrius ac crudelius quam aliis horis ægrum propter majores sanguinis per arterias propulsi refrenationes sollicitant. Et
fur-

rurfus cap. feqq. docet, quæ penes ægrum, dum in morbi ftatu verfatur, obfervanda fint, hæc regulis includit, inter quas prima eft p. 293. ægrum circa ftatum pleniori victu non onerandum effe. Horum Virorum veftigiis porro infitemus, id fi Animadverfori non placet, fuo per Nos abundet fenfu. Faciat etiam periculum & impofterum fuos fabricantes repleat fungis, cucumeribus, fabis & brafficâ muria condita, imò & glandibus, quibus quondam prifci mortales ufi fuerunt. Diffendat quoque eorum ventriculos carne fuilla fumo indurata, halecibus, ovis ad durtiem coctis, maffis ex farina & fpuma lactis pinfis imò toftis marcentem squillis recreabis & Afra potorem cochlea; Cave verò oblivifcaris cafei, inter quos olim non poftremo loco erat acetofus oxyrias, Siculis quondam in ufu, ad quorum exemplum etiam quidam apud nos confiunt, quæ cerevifiæ potatoribus fitim acuunt, nec non opias, cujus mentio eft apud Eufthathium. Multis enim in filefia cafeus eft in miris delitiis. Imò fi ne intra hos fe contineat limites, expectabimus, quem fit ægris victum præfcripturus, certè, ut fperamus, non illum, quem elegans Poëta adumbrans ita canit:

Vidi ego in Arctoïs implexis Tartaron oris
Immanes avidis dentibus effe feras;
Vidi & equina fero laniare cadavera morfu
Crudaque Sauromatis frufta fuiſſe cibum,
Quas ego non Alces immania monſtra comedi?
Quos ego non uros ſemiferasque boves?

Sed penè exciderat Animadverforem aliqua etiam tricari de convulſionis & motuum convulſivorum differentia, quàm, quòd & Nos non ignoremus, eluceſcit ex obf. 198. Dec. 3. A. 7. & 8. ubi verba Thiermairii feqq. adducta leguntur: Spasmus ſeu convulſio eſt muſculi verſus ſuum principi-

um contractio, rigido ex in membro remanente, hoc enim differt spasmus à motu convulsivo, quòd in convulsione seu spasmò membrum ex contractione rigidum permaneat, in convulsivo verò & spasmodico motu membrum agitetur, vibretur, & variè concutiat; Spasmos verò ante eruptionem exanthematum in febrì maligna, & superioris seculi anno 99. observavimus, & nuper adhuc duo ex Nostriis nimirum D.D. Preus & Helwich in adolescenti nobili luculentum viderunt exemplum tetani cum hac febrì complicati: Æqualiter ante & retrò tensum erat corpus & quasi in æquilibrio neque ad anteriorem neque ad posteriorem partem vergebat, ut cum Sebizio loquamur: credidisses corpus totum quasi ex uno osse connexum esse, certè non aliter, quàm truncus aliquis erigebatur. Mitescēbat quadantenus affectus, cùm copiosè exanthemata in pectore, dorso &c. efflorescerent; nihilominus vis morbi opem omnium medicamentorum eludebat & æger die morbi XI. fatis concedebat.

Rursus censoriâ stringit virgula ingenuam Nostrorum confessionem, *quod dierum criticorum adeo scrupulosi observatores non fuerimus; Nemini, inquit, probatur. Imò, Græbnere, quàm plurimis & primæ classis Medicis, qui longa experientia didicerunt, crises apud Nos esse rarissimas, si verò crises adeò rarò eveniunt apud nos, cur adeò scrupulosè dies observabimus criticos? Quòd autem rarò contingant crises, doctissimi Viri ingenuè fatentur. Ex Italis prodeat Prosper Martianus l. 2. morb. sect. 2. p. 174. ubi disertè agnoscit, nostris temporibus rarò fieri crises. Ex Germanis huic veritati suffragium præbet Vir Doctiss. Casp. Hoffmann. l. 4. Institut. c. 28. p. 628. Tyro-nem alloquens: interim præmonitum Te volo, crises quidem apud nos esse rarissimas --- dies autem criticos non multo certiores annis climactericis. Quidam -- totum negotium habent pro*

*augatorio. Celeb. Schelhammerus in dissert. de genuina febb. curandi methodo p. 3. §. 43. p. 219. eidem veritati subscribit. In Vade mecum Waldschmidian. p. 175. discen-
tibus inculcatur quòd hoc nostro tempore rariùs apud nos contin-
gant tumultuariæ ejusmodi perturbationes, & ancipitis eventus
mutationes, ob climatis diversitatem, & quòd ipsis febribus ma-
ture subtrahamus pabulum laxativis benignioribus ac enematibus,
fermenta peregrina subigamus præcipitantibus & absorbentibus.
Helmontii Affectu, quid de crisi sentiant, notissimum est,
nec quenquam fugit dogma ab Helmontio in tract. de
febb. expositum, cujus summa est, Medicum verum ante
crisin morbum superare debere, ideoque nec crisin expectare, nec
optare &c. Res esset tædii plenissima Anglorum, Hispano-
rum, & Gallorum testimonia, quod quidem nobis non es-
set adeò arduum, huc transferre. Rursus etiam illud in-
confesso est, dierum criticorum numeros ex receptâ opi-
nionem, definitos non semper sibi constare, quod nisi falli-
mur, adductis exemplis plurimis, ostendit Cagnatus, &
illud æternum eruditæ Germaniæ Decus G. H. Welschi-
us alicubi hæc habet verba: Sanè quæ de septenariis vulgares
Medici sibi pollicentur, incertissima sunt, --- Id enim jam Argo-
lus pluribus exemplis ostendit, Ludovici XIII. Regis Galliæ, cui
XIII. non XIV. critica existit. Cardinalis item Scipionis Cobel-
lutii & Octaviani Fratris Cardinalis Ubaldini in febre maligna
&c. Hoc cum Viri eruditi cernerent, nihil quicquam mo-
ti Auctoritate Hippocratis, palam Pythagoricos illos die-
rum numeros exploserunt: Inter illos Princeps est Cel-
sus Asclepiadem secutus, qui jure ut vanum repudiavit, neque
in ullo die quia par imparve esset, agris vel major vel minus pe-
riculum esse dixit l. 3. de Medic. c. 3. Ex quo multa alia ad
hanc causam facientia excerpenda forent, sed quæ rectius
in auctore ipso legas, nobis sufficit finem illius disputatio-
nis*

nis ex Celso l. c. p. 122 annectere: Adeò apparet, quacunque ratione ad numerum respexerimus, nihil rationis sub illo quidem Auctore, reperiri. Verum in his quid antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt, cum hic quoque Medicus non numerare dies debeat, sed ipsas accessiones intueri. Nonnulli reverentiâ antiquitatis ducti, aliud firmitus de diebus criticis opinioni fundamentum substernere voluerunt palam professi, criticorum censum non ad Luna phases singulis mensibus consuetas, neque numerum dierum, qui sæpè fallit, reducendum, sed ad motum illius per quadrata Zodiaci signa inaequalem scilicet, neque semper septenario respondentem, cujus excusatio tot ineptias præposterè propugnantibus olim pepererat; secutique videntur hæc in re doctrinam Argoli, qui lib. 1. de dieb. critic. c. 21. hæc habet: dies critici decretoriique sicut indicativi, cum ex motu Luna fiant, ii dicuntur, in quibus Luna præstitum in Zodiaco Censum Luminis absolvendo ad suas pervenit quadratas radiationes oppositionēq; à loco, in quo morbi ipsius principio fuerat: quæ cum ob sui motus inconstantiam, modò tardum modò celerem expediat ad ea loca curriculum, critici dies stato ordine perpetuo stabiliri non possunt. Hinc sane 7. 14. 20. semper critici non sunt, cum in diebus aliis, quam destinatis ad criticam, crisis Luna motu perfici possit &c. &c. Sed, ut impudens Adversarios firmioribus constringamus frænis, ostendamus ne ipsum quidem Hippocratem, tantam in diebus criticis collocasse fiduciam, aut adeò scrupulosè observasse. Singulare nobis hic fecit otium Plempius & Celeb. Lucas Tozzius in comment. in aphor. Hippocr. l. 2. p. 242. & seqq. & l. 4. p. 269. in priori loco hæc habentur verba: In die sexto iudicati referuntur Virgo Larissæa, Heraclides, Eurianactis filia, peregrinus quidam adolescens aliique plures. Et Gorgia uxor in 41. fulloni in Syro-phrenitico 18. die morbus remisit, & Polycrati in 15. decimo die Pythio iudicatus est, & Hieron. in 15.

Scribit quoque 4. Epidem; l. 2. in his temporibus 6. & 8. judicabantur omnia circa Plejadum occasum. Et 1. Epidem. sect. 3. multi morbi judicabantur perfecte 18. Sic pariter alios & alios memorat & paribus & imparibus diebus adhuc extra criticorum dierum seriem ab ægitudinibus salutariter liberatos, --- quamobrem jure optimo Celsus, -- vanam statuit criticorum dierum observationem &c.

Plura ex Castello aliisque contra Animadverforem afferri possent, sed hic subsistamus hâc vice, id solum coromidis loco annectentes, textum Fracastorii inepte contra nos allegari, cum nemo Doctorum amplius ad *fictitiorum illorum Fracastorianorum motuum humorum stateram* dies criticos examinet, ex qua tamen hypothese effatim Fracastorii originem trahit.

Et hæc dicta sumto de iis, quæ contra Historiam febris petechialis in Animadversionibus suis Adversarius adducit.

Novo autem nos crimine onerat in stultissimo libro *de plagio* Græbnerus plagiarus, quasi in Historia hac, nescio, quam disputationem Anno 1699. d. 23. Septembr. Halæ habitam compilassemus, cum illa febris petechialis historia ab aliquo ex nostris adornata Anno 1699. primo vere & Regiomontum, & Haffniam & Halam & ex ædibus Rudolphianis per hominem artis pharmaceuticæ peritum ad Excellentissimum Wurtbainium Noribergam fuerit missa. Imò si res tanti esset, probari utique posset, nostram historiam, quoad eam partem, quæ de febre petechiali agit, jam typis fuisse expressam, antequam Halensis illa *febris maligna petechizantis historia* limina Vratislaviæ salutaret.

Mira autem vertigine Græbnerum laborare necesse est, nam in ipsis Animadversionis Textibus Salii, Divergi, Fraca-

Fracastorii, Sennerti, vanissime implet chartas, ut nos in suspicionem adducat, quasi horum virorum lucubrationibus nimis familiariter essemus usi, in plagio autem, quasi diffideret sibi, aliis technis utitur. Subdensis autem impudentiæ cineribus tandem obscura quædam lux candoris in fastuosa illa ad Excellentissimum Hertodt epistola emicat, ubi conscientia convictus, falsas esse criminationes, quibus nos & in miseris illis *Animadversionibus & plagio Medico* oneravit solam objectat *Conringii disp. de Ascite* (quæ tamen & ipsa à nobis ingenuè laudata est) sed ubi ad illum locum fuerit deventum, operam dabimus, ut vel puer palpare manibus queat, Græbnerum aut impudentissime mentiri, aut hominem nullius prorsus esse iudicii. Æternum autem candoris ingenui monumentum erit illa libera confessio quæ p. 21. in Historia Nostra occurrit, quod *studiosè antecessores nostros consuluerimus, & studiosè contulerimus cum iis, quos ipsi descripserunt similes, & non pauca in nostram & agrorum utilitatem converterimus.*

In historia odontalgiae & hemicraniae non invenit, quod carperet. Tantum notabimus verba illius p. 44. *huc referri merentur vesicatoria, quæ in odontalgia multum profunt. --- Et nuper à quodam non Medico (quorum ingens multitudo in omnibus civitatibus) cuidam virgini in dolore dentium vesicatorium, ut vocat, indolens applicatum fuisse, mihi narrabatur, à quo quidem dolor mitigatus, sed breve tempus recidivus factus, quod aliàs Medico docto non accidisset, ratione & experientia instructo.* Hic dubius, ut arbitramur, hærebit Lector, an magis nitorem & elegantiam styli Græbneriani, an verò iudicii robur & præstantiam admirari debeat? Quid enim cum majori acrimonia iudicii practici scribi poterat, quàm Medico docto ratione & experientia instructo acci-

dere non posse, ut sopitus dentium dolor recrudescat & crudelius ferociat, seu verbis Græbneri, ut *dolor mitigatus sed breve tempus recidivus factus* conspiciatur? Ex hoc ungue cognosce Leonem, sed quem ne pueri quidem vereantur.

Nec in historia Icteri deprehendit, in quo ungues defigeret, nisi fortè nos ferire debeant verba Sennerti p.47. mutilatè adducta, quæ volunt eos *Medicos non leviter errare, qui sine discrimine remedia proferunt, quasi illa Ictero laborantibus conveniant simpliciter, cum certum sit, variis icteri differentiis varia medicamenta convenire*, attamen si nostra, quæ l. c. in Historia occurrunt, attente legas, non nos, sed aërem verberabunt. Quamquam liberè fateamur, nos assequi non posse, quomodo aliis remediis, quàm aperientibus & attenuantibus ictero occurrere liceat. Aut hæc morbum expellunt, aut ille prorsus nullis superabitur medicamentis. Nam si quid videre nobis licet, in ictero aut bilis visciditate suâ peccat, aut organa secretioni dicata, citra culpam viscositatis aliunde obstructa sunt, aut utrumque vitium concurrat. Non absque causa Clar. Hartmannus ferme, inquit, asserere ausim pleraque omnia hepatis malz à viscositate, & hinc orta in systemate pororum biliariorum obstructione initium sumere. Et rursus: gravioris icteri causa non potest non à bilis viscositate suboriri, qua non solum pori minores, sed & majores rami infarciuntur, ut in glandulas conspicuas plexus minores extollantur & indurentur, totique hepatis parenchymati & color nativus & mollities solita decedat. In utroque casu aperientia & attenuantia sunt sacra illa anchora, ad quam ægris & Medicis confugiendum. Et nisi his remediis æger sublevetur, omnino metuendus est scirrhus hepatis, quem pressio pedis cachexia, hydrops &c. excipiunt, ubi ferè actum esse de vita solet, sicuti tum aliàs multoties, tum ante annum in

in Nobili, hoc verò anno in Mercatore Dn. D. Grassius & Helvvich sunt experti. Et nonne ipsæ facies satis loquuntur, quod in ictero per communem ductum bilis ad intestina non amandetur, id quod etiam confirmat color corporis citrinus ac flavus, quæ si accurato iudicio conjunctim ponderes, intelligere facile licebit, sanguinem venosum portæ in quovis ictero in plexus vasorum, biliariorum valide impingi, ac in illis aliquantisper morari, & oppilationis communem esse auctorem, indeque evenire, ut bilis intra plexus minores coercita in majores ramos non exundet, neque consuetis ductibus ad intestina manet, atque hæc deficiente, scybala aliter colorata excernantur; quoniam autem perpetuò sanguis uberrimè per venam portæ ad hepar derivatur, fieri aliter non potest, quam ut obstructis plexibus biliariis minus defæcatus in venam cavam effundatur, & tandem venosus ille cum arterioso mixtus, & undiquaque ad partes corporis ablegatus habitum externum alio colore imbuat. His verò ita sese habentibus, etiam luscus videt, in ictero indicari attenuantia, aperientia, lenissime laxantia &c. quæ quilibet circumspexit & expertus Medicus, pro subjectorum, temperamentorum, ætatis, vitæ generis &c. differentia ad lectos ægrorum variare noverit.

In cura exanthematum p. 48. potiunculis ad morem Sylvii paratis additum à se, ait, sirupum de succo scabiosæ, quasi à nobis & aliis Practicis, pro renata, idem factum non esset.

In historia Asthmatis fraudem suam & libidinem contradicendi ac summam iudicii inopiam clarissimè exposuit Græbnerus. In fine p. 26. & 27. citavimus Ann. 17. Ephemerid. obs. 133. p. 256. quæ est Clar. Lentilii. En ! verò varum Græbneri ingenium, dum ita scribit: *Lege Ephemerid.*

ann. 7. Dec. II. Græbnere! annon ann. 17. Ephem. est ann.
 7, dec. II.?) ubi Dn. Rosinus Lentilius observationem habet asth-
 matis &c. at hæc ipsa observatio à nobis est citata. Quasophi-
 stica fraude etiam alibi sæpe utitur, ex scabioso contra-
 dicendi pruritu. Infantiam judicii autem prodit, scribens:
*An hæc duæ observationes (nostra de asthmate Illustrissimi Vi-
 ri & Lentiliana de Monialis) ejusdem sint generis, & an hæc
 cum illa comparanda & adequanda valde dubito; Quis verò fa-
 tue Animadversor, ita deliravit, ut scriberet Asthmata hæc
 ejusdem fuisse prorsus conditionis? Cum larvis luctaris!*
 Nos has duas Asthmaticas personas convenisse indicavi-
 mus, non in omnibus, sed in quibusdam symptomatibus.
 Ambabus vultus turgebat, oculi ambabus prominebant,
 utrobique aderant præcordiorum anxietates & pectoris
 angustia, sudores quasi syncoptici &c. Si non credis Illu-
 strissimi Viri Asthma his symptomatibus fuisse stipatum,
 Ipsum, quæso, adi, vitali adhuc fruitur aura, & certissimus
 de singulari & incorrupta fide nostra erit testis. Vera et-
 iam scripsisse Lentilium, utrinque credimus. At, inquis,
hæ personæ differunt sexu, ætate, temperamento &c. quid inde?
 An duæ personæ diversi sexus, ætatis alius, & tempera-
 menti alius &c. non possunt in affectu quodam genere eo-
 dem, iisdem ex parte symptomatibus esse obnoxia? An-
 non Vir cholericus sanguineus in senio constitutus, & pu-
 ella aliqua phlegmatici temperamenti in hydrope & diffi-
 cultati respirationis & siti æquè subjecti sunt? Annon u-
 triusque corpus in tumorem attollitur? annon etiam ef-
 fluxus urinæ &c. utrobique parcius esse potest? Non ne-
 gabis, ut credimus. Quod autem in Hydrope contingit,
 etiam in aliis morbis, adeoque etiam in asthmate toto die
 evenire & potest & solet. Et licet Asthma humidum, à
 sicco differat, symptomata tamen quædam utrique com-
 mu

munia sunt, ut notum est. Sed tædet Bucconis & Brochi hujus acerosoris nostri ineptiis diutius immorari. Unum adjicimus, Illustrissimum Virum, cujus Asthma descripsimus, etiamsi ab illo tempore thermis Carolinis aliisque usus fuerit, hodienum adhuc cum diro malo conflari.

P. 51. Græbnerus citat *Hertodt. in Chronolog.* sed nullam, quantum scimus, Illustris Ille Vir, Chronologiam edidit, quamvis Crocologia ejus pueris nota sit, in cujus p. 124. hæc leguntur: *Vetus Asthma mirabile phantasma, quod nullum curat cataplasma.*

Quæ de tussi convulsiva infantum & atrophia scripsimus, ipse livor Græbneri probare debuit; nisi, quod bene moneat p. 31. in H. N, legi debere lactentes; & occasionem dilatandi fimbrias p. 53. arripiat, atque atrophiam à verminibus capillaribus oriundam, sæpius à se observatam, & dicto (scilicet in Historia Nostra) modo curatam à se fuisse gloriatur. Vocet se, per nos licet, Medicum atrophie verminosæ Græbnerus, & vocetur ita ab aliis sono quam maximo, utre quam maxime inflato, quid istam rem curemus Nos?

In Pag. 55. Animadvers. merentur notari verba Græbneri seqq. *D. C. T. Bierlinus: observationem habet diarrhææ chylosæ cum atrophia propter lactearum Mesentericarum obstructionem in Ephemerid. Germanic. (Dec. 1. An. 2. obs. 152. p. 237. & 238.) quæ NB. huc optime quadrat.* quibus evidenter declarat, quod observationes Medicorum alibi viventium, Historiam morborum Vratislaviensium optime illustrare queant. Quid itaque causæ erat, cur in præfatione epistolari nobis vitio verteres, quod ultra CCCC, Auctores à nobis essent citati, sc. Auctores exteri, quos Græbnerus allegat, faciunt ad illustrandam morborum Vratislav. historiam, quos Nos verò laudamus, minimè gentium, imò

evincunt, nos morborum totius Europæ, non Vratislav. Historiam scripsisse. Vide Græbnere, quam Te immane in nos odium non tantum fascinarit, sed excœcarit!

Magis in fermento fuit Animadversor in Historia hæmoptyseos. In H. M. p. 33. hæc leguntur verba: *Paucos revera vidimus sine noxa evasisse hæmoptoicos.* At Græbnerus multos, inquit, revera evasisse hæmoptoicos & à me, quod præfiscimi dixerim, curatos ipse confirmare possum. Utinam potius alii illud de Te confirmare possent! At certissimè (nisi soli obloqui velis, si alios consulas) Multi illi à Te curati vix totidem erunt quot sunt Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili. Verbo: Hoc ἀπίσμα tuum nimis immane est. *Es ist ein allzumweiter Schuß.* Quotquot Medicinam scriptis illustrare aggressi sunt, & de hæmoptysi egerunt, periculi esse plenissimam uno ore fatentur. Et nota est illa Hippocratis paranomasia αἵματι πτύσιν, φθίσιν, quæ à Medicis plurimis est repetita. Longa serie Auctorum suffragia adduceremus, nisi illud vulgare nobis notum esset: Etiam *mel saturis insuade.* Ne verò Tibi blandiaris, etiam Nobis lecta sunt exempla curatorum à sputo sanguinis, quæ in epistolis Castelli in Obs. Rhod. cent. 2. Obs. 30. & 31. in Ballon. Epidem. alibique reperiuntur. Ast in his similibusque aliis historiis hæmorrhoides oris cum hæmoptysi fuisse confusas, suspicamur. Nos in beneficio reponere solemus doceri, etiam *castigari ob meritam noxam*, ut loquitur Plautus, nisi itaque vereremur, graviter stomachaturum Græbnerum, erranti illi monstraremus viam & ad Historiam Morbor. Vratisl. ann. 3. p. 50. & seqq. remitteremus, ut discat, hætenus quidem se in hæmoptysi usum fuisse diagnosi, fallaci. Certè, si medicamentis p. 56 de scriptis præprimis verò ingratis illis duabus potionibus seu embammatis id se consecuturum porro sperat, ut hæ-

moptoici illis sublevati impofterum fine noxa & damno vivant, non tantum à cordatis Medicis, fed & tyronibus pipulum non poterit non expectare. V. S. in hæmoptyfi ægris noftris fuafimus; Græbnerus autem fibi dictum putans illud: *Tu femper contrarius esto*, p. 57. ita fcribit: *Ego nulli hæmoptoico unquam V. S. perfuafi*, fed in hoc, Græbnere, vehementer peccafli. Audi unicè Joann. Heurnium l. de morb. peft. c. 6. p. 125. longè alia docentem: *Vebemens*, inquit, *eft hoc vitium, nam prædium Vitæ, fanguis, effunditur, quare & prompto & valido remedio hâc NB. opus eft; tale eft Vena fe-ctio.* Idem fexcenti alii teftatiffimæ fidei & eruditionis Medici inculcant. Loco omnium juvat adducere ea, quæ in Difputat. de hæmoptyfi fub prælid. Conringii, infinitæ lectionis Viri §. 46. leguntur, hæc verò ita habent: *Ex chirurgico fonte primum occurrit V. S. remedium fubitanæum, & ple-risque ferè fcopis fatisfaciens. Nam non evacuat tantum in ple-thoriceis, fed & fanguinem ad pulmones ruentem derivat aut re-vellit, æftumque ejus mitigat. Retulit mihi Ampliff. Dn. Præfes fe, cum ante annos 20. hæmoptyfi laboraret, folâ hâc in pede inftituta potiffimum libertatum. Hæc igitur, quanto cyus poterit, cele-bretur in parte aliqua remotiori, five in brachio, five in pede, vel dextri vel finiftri lateris; habitâ tamen ratione ægri vel caufa-rum, nunc plus, nunc minus dematur, modo unâ vice, quantum fufficere videbitur, modo partitis vicibus inftituatur, ne æger ni-mium debilitetur, viresque dejiciantur.* H. J.

Cautela de Nitro in laxa alvo & ventriculo debili non exhibendo à Græbn. p. 57. addita quâvis paleâ levior eft, imò prorfus inutilis. Nam ut ex fcriptis Celeb. Prof. Hal-lenf. Hofmanni & Sthalii conftat, ac experientia teftatur, Nitrum in exigua quantitate fumptû tantum abeft, ut la-xitatem alvi inducat, ut etiam efficaciter diarrhæas com-pescat. Nec ventriculo debili officere multorum anno-

rum experientia cognitum habuit, nisi memoria nos fallit, Baco de Verulamio.

Aliquanto jam diligentius in *Historia mali hypochondriaci* calumniæ & fraudes Græbneri retundendæ sunt. Impudenter is p. 57. criminatur nos ea, quæ de malo hypochondriaco à nobis differuntur, ex' disputatione Conringii transcripsisse. Auget hanc calumniam bipedum omnium impudentissimus in Plagio suo p. 72. scribere aulus: *Disputationem de morbo, sive malo hypochondriaco inauguralem sub præsidio Clar. Coringii habitam -- inseruere pene ad verbum.* At verò Disputatio illa paginas 70. complectitur, nostra verò historia mali hypochondriaci vix tribus paginis absolvitur. Jam tuam obtestamur fidem, benevole Lector, fieri ne potest, ut 70. paginæ tribus pagellis ejusdem formæ, pene ad verbum inserantur? Cum autem indissolubili nodo hîc constrictam Græbneri calumniam videas, una nobiscum projectam & liplis ipsis indignam conviciendi insaniam detestare & execrare. Sed (2) si etiam ad verbum pene inserta fuisset illa Disputatio, quod omninò non est factum, nec humanâ arte fieri potuit, quid inde vitii Historia nostra contraheret, modò largiaris, symptomatibus in historia enumeratis hypochondriacos Vratislavienses cruciatos fuisse, quod nec ipsa impudentia inficiari poterit. Esetne tantum piaculum, vitia Vratislaviensium moralia iisdem verbis describere, quibus quondam vitia Romanorum à Romanis expressa sunt, si iidem quod per DEI gratiam honeste non fieri credimus) Vratislaviæ grassarentur, qui olim Romanos inquinabant, mores? Non opinamur! Quis ergò tantum scelus esse poterit morbos Vratislavienses eorundemque symptomata illis delineare verbis, quibus morbi alibi viventium à viris doctis descripti sunt, modò morbi iidem cum iisdem symptomatibus etiam Vratislaviæ molestiam cre-

creent. Ut autem tantò apertius effrons illa calumnia discutiatur, in editione secunda Historiæ Nostræ curabimur, ut in appendice tota Disputatio Conringii Lectori communicetur. Non tamen (3.) diffitemur, Conringii in recensendis symptomatibus mali hypochondriaci *anxiōsus* nobis præ aliorum laboribus placuisse, & nos Conringium tanquam Ducem esse secutos, intento utroque semper ad Vratislavienses hypochondriacos oculo. Et quoniam apud nos nova hypochondriacos symptomata non affligebant, verbis, quæ modestiam nostram decebant, historiam hanc exorsi sumus sequentibus: *Non paucos quoque malum hypochondriacum torquebat NB. NB. solitis (non novis) stipatum symptomatibus*, quæ non tantum apud Conringium, sed Sennertum, Sebizium, Geigerum aliosque occurrunt; si omnes sunt plagii rei, qui eadem morbi hypochondriaci symptomata recensent, Wedelius, Ortlobius, imò ipse Coringius ejusdem criminis reus erit, quia symptomata, quæ ab iis recensentur,, in Sennerto, ut alios non nominemus leguntur. Ecce in re evidenti aliquot specimina:

Conringius Disput. §. XI. *Principio igitur Venter in omnibus hypochondriacis maximè imbecillum esse plurimisq; cruditatibus scatere patet. Usque adeò certè id verum est, ut complures omnem mali labem ei primario referant acceptam.*

Sennertus l. 3. Med. Pract. §. sect. I. c. 4. *principio in ple-risque hypochondriacis ventriculus male se habet & multa circa eum apparent symptomata, adeò quidem ut nonnulli interdum hoc morbo affecti, saltem ventriculo sese male habere putent, eumque solum accusent.*

Wedelius de malo hypochondr. c. 5. *pro generatio-nis subjecto vendit abimus ventriculum à relaxatis fibris imbecil-lem plurimisque cruditatibus ferè suffocatum.*

Conring. §. 12. *Ructus genuina cruditatum soboles eam (sc. tardam ciborum concoctionem) satis produnt. Solent verò illis vehementer adeo infestari, ut Sennert. l. 2. Instit. p. 13. &c. & §. 13. acidis ructibus plerumque hypochondriacos infestari experientia testis est.*

Sennertus: *adsunt cruditates & ἀπεψία ventriculi --- ructus acidi.*

Wedelius l. c. §. 12. *Rutus quoque copiosos sæpè emittunt hypochondriaci --- qui certe utpotè genuina cruditatum soboles imminutum ventriculi calorem satis apertè innuunt.*

Ortlob. de hydra in hypochondriis nidulante §. 3. *Ructibus modò nidorosis, modò insipidis, modò acidis -- infestantur.*

Conring. §. 14. *Salivatio quoque & tantum non continuus πτυελισμός ejusdem ventriculi imbecillitatis certissimus index.*

Sennertus l. c. *linguam ac os (ventriculus) saliva & humiditate aqueà copiosà replet, ut continuo agri salivam & pituitam expuere cogantur.*

Wedel. l. c. §. 3. *continuus quoque πτυελισμός sive crebra sputatio, principii affectus hypochondriaci comes reperitur inseparabilis, qui itidem certissimus ventriculi imbecillis index est.*

Ortlob. l. c. Os -- *viscida saliva obducitur. &c.*

Conring. §. 15. *Vehementi quoque ejusdem (ventriculi) dolore subinde laborant hypochondriaci. Et vero vehementes ventriculi dolores, qui nonnullis ad dorsum usque procedunt, inter signa hujus affectus pathognomonica jam numerat Diocl. ap. Galen. l. c.*

Sennertus l. c. *Ventriculi quoque dolores vehementes adsunt, qui nonnullis ad dorsum usque procedunt --- ut Diocl. l. ap. Galen. alleg. habet.*

Wedelius l. c. §. 2. *cujus (acoris) participes quoque flatuum sensum vellicationis ac tensionis -- cum dolore insigni exasperant.*

Ortlob. l. c. *dolor in dorso inter scapulas adscendit.*

Conring. §. 19. *Sed & vomitui valde sunt obnoxii hypochondriaci -- memorabilis, sanè historia, Canonisse -- quæ vomitu admirando & fere quotidiano ultra 30. annos perseverante laboravit, quam suis observ. Chir. cent. 4. observ. 32. inseruit Guilielm. Fabr. Hildanus -- Sennertus l. c. non tantum testatur hypochondriacos vomitui esse obnoxios, sed & eandem ex Hildano, quam adducit Conring. historiam recitat.*

Wedelius l. c. §. 1. *docet, quod nausea & continuum vomendi desiderium, imò vomitus ipse, quæ affectum nostrum saepe comitantur, indicant debilitatum ventriculum.*

Conringius §. 22. *Ingens flatuum prodit copia, quod quidem symptoma adeò huic affectui familiare est, ut nomen inde aliquando apud Græcos soleat mutuari, & Φυσώδες πάθος (flatuosa affectio) appellari.*

Sennertus l. c. *Flatui huic malo ita sunt familiares, ut jam olim etiam -- flatuosa hæc affectio sit appellata.*

Wedelius c. l. §. 5. *ῥέγματος, seu morbus ructuosus dicitur, ob flatuum copiam, partim in Ventriculo, partim in intestinis ex vitiosa fermentatione generatorum &c.*

Resellet Lectoribus admodum tædiosa, si ita pergeremus.

Notavit in hypochondriacis Conringius borborygmos & rugitus, sed horum etiam mentionem fecit Sennertus, Wedelius, Ortlob, & omnes, quotquot de hoc malo unquam scripserunt, sollicitè monuerunt, quod mollia ventoso reboent hypochondria flatu, nisi quod in eo in divortium scindantur, quod aliqui lienem, fluctuationum alveum, & antrum ventositatis inflativæ esse velint, alii spelæum in intestinis querant.

Conringius miram alvi adstrictionem hypochondriacis nimis familiare malum esse ait. Hanc notavit & Sennertus.

nertus. Wedelius verò his usus est verbis: *mirâ alvi pigritiâ ac stypticitate vexantur egri.* Ortlob verò ita loquitur: *alvum plerumque constipat am& diutius interdum suppressam queruntur.* Angustias, cordis palpitationes, vertigines, tumorem in liene, aurium tinnitum, pulsus in partibus, ubi ordinario non observatur, æstus vagos in hypochondriis &c. notavit Doctiss. Coringius. Nullius autem non symptomatis disertam mentionem facit Sennertus, ita scribens: *adsunt, cruditas & ἀπεψία ventriculi, flatus, rugitus, ructus, alvus est adstrictior, æstus est in hypochondriis, lien in quibusdam inflat & intumescit, animi anxietas, arteriarum in sinistro hypochondrio pulsatio, respiratio difficilis, cordis palpitatio --- vertigo & oculis obversans caligo, aurium sonitus &c.* Nec temere ullius symptomatis vel Wedelius, vel Ortlob fuit oblitus. Urinarum varietatem in hypochondriacis persecutus est Conring. §. 50. nec tacito eas pede præterit Sennertus, ex cuius verbis non pauca retinuit sine plagii crimine Conring. Et ferme eadem invenias in Wedelio & Ortlob. Imo magnâ cum fiduciâ asseveramus, nullum in eruditissima Magni Conringii dissertatione reperiri symptoma, cuius non fecerit mentionem Sennertus, & post Conringium, alii qui de hypochondriaco morbo commentati sunt. An vero propterea Conringium plagii accusabimus, an Wedelium, Ortlobium (idem dici potest de Ettmüllero ac aliis) tanquam plagarios traducemus? Absit & procul faceſſat ista temeritas! Nos verò cum Conringio & aliis nominatis in eâdem nave esse, sole meridiano clarius est. Non sani illum esse syncipitis liberè fatebimur, qui ejusmodi anilibus ac frivolis plagii intentionibus motus, impoſterum, ferente occasione & exigente ordine, ab enumeratione eorundem symptomatum, quæ Sennertus, Conringius, V Wedelius, Ortlob & Historia

No.

Nostri adducunt, hoc colore abstinere vellet, ut ne ipse etiam in catalogum plagiariorum referatur. Auctores multi, quos Illustris Conringius in laudata sæpè disputatione allegat, jam ante, tum alibi, tum in *Moroni director*: diligenter citati sunt.

4. Sed ut animadversoris mendacium & fraudulentia clarissimæ exponatur luci, dimidiam historiæ nostræ mali hypochondriaci partem adscribamus, eique è latere Gr. Animadv. opponemus

A) *Molimina hæmorrhagias comitantia hæmorrhoidumq; labores attenti Practici observationes effugere non possunt. Vivit adhuc ex ordine Augustinianorum Strelæ sacerdos.* B) *hypochondriaco obnoxius, cujus, quod fidem fere excedit, singulis diebus per plures annos hæmorrhoides adeo copiosè fluunt, ut frequentibus lipothymiis etiamnum intestetur, macieque, cum medicamenta aversetur, contabescat.* Olitor quoque aliquis cujus hæmorrhoides confertim sanguinem ejaculabantur ad D. Grassium confugit, & in Nitrosis & martialibus medelam invenit. Asthma verò hypochondriacum magis adstantes, quam medicos terret, his quippe ignotum esse nequit, quod motus thoracis & diaphragmatis respiratorius sanguinem in venis portæ, quem jure optimo hypochondriacum dixeris, comoveat, atque non sine evidenti utilitate ægrorum intendatur, hâc enim ratione sanguis in motu suo impeditus, ut ferè apud hypochondriacos est, iterum in circulum propellitur. Argumentum

Animadversiones Gr. ex Contr.

A) §. 28. Hemorrhagiam quoque venarum podicis cum earum precidentia passus est aliud apud Claudin. Consil. 89.

B) §. ib. 28. apud. Francisc. Hildesheim. spic. 2. de Cap. Morb. p. 242. cuidam tam copiose fluxerunt hamorrhoides, ut frequentibus lipothymiis infestaretur & macies totius corporis inde sequeretur.

tum hujus sententiæ non contemendum est, quod exant-
lato paroxysmi asthmatici labore, solito sint lætiores etiam
ii, qui meticulositate insolitâ, quæ extra paroxysmum et-
iam aliàs ordinario adest, risum aliorum provocant, infir-
mum, nisi per paroxysmum onere aliquo liberati essent,
necessario percepturi ex motu hoc terroris pleno, lan-
guorem. Cujus rei duo vidit D. Helwich exempla, in se-
ctatoribus instituti religiosi, qui cum nocturno tempore
ex metu suffocationis ad captandam liberiores aërem ex
lecto exsiliissent, post aliquot horas anxii illis evoluti la-
boribus, rarâ lætitia apud ignaros suspicionem simulati

C) Huc pertinet §. 56. Tametsi
vero enarrata hætenus sym-
ptomata ita se habeant, illud
tamen probè debet notari non
omnibus & singulis hypochon-
driacis æque esse communia.
&c. D) §. 121. Cum verò ex
superioribus constet materiã
obstructiones hic facientem
salinam & tartaream esse, ad-
eoque partibus pertinaciter
adherere, commodum erit
purgantibus digerentia vel
preparantia præmittere. E)
ib. §. 121: longè convenientius
preparantia in forma liqui-
diori propinantur parantur
que ex speciebus & aperien-
tibus v.g. spec. aperitiv. maj &
min. spec. pro decoct. splenet.
rad. 5. aperient. rad. polypod.
caryoph. &c. ex quibus nunc
infusa & vina medicata que
gravioris saporis causa à mul-

morbi vitare non potuerunt. C.
Tàm numerosa symptomatum co-
horts debellata à nobis variis modis
fuit. In eam vero maxime curam
incubuimus, D) ut spissos attenua-
remus humores, obstructio-
num Auctores, non una hîc et-
iam ingressi via E) Quidam lau-
dant nodulos ex rad. ari, caryo-
phyllar. helen. pimpin. helle-
bor. nigr. ex fol. & herb. ab-
sinth. agrimon. ceterah, cha-
mædr. chamæpyt. Chelidon.
min. marrub. alb. capill. q. fl. &
summit. bellid. bugloss. genist.
cent. min. sem. dauc. coriandr.
nigell. & aromatibus tempera-
tioribus. F) A nonnullis & alium
virtus laudatur. Sunt etiam inter
Nostros, qui multum tribuunt
pilulis, quas ab Auctore Be-
che-

cherianas vocant ; Palmam vero dubiam faciunt omnibus cautè adhibita salina urinosa volatilia. Myrrha quoque & crocus eximiè profuerunt. *Nec Mixtura G, quam Cl. quondam Döringius Noster alicubi Mixturam Grasbecii vocat, planè indigna est elogio, quod meminimus ei à Tenzelio in Exegeſi Chymiatrica tributum, in perſequenti certè nobis uſu fuit.* H) Non horruimus quidem etiam ægris noſtris propinare Elix. ſplenet. Mich. antihypochoſdr. Mœbii, aliorumq; neq; tamen habemus, quod prolixè in laudem eorum ſcribere poſſimus. Quicquid verò egeris, curam vix ac ne vix citra uſum ſubadſtringentium feliciter abſolves. Et hic quidem non eſt, cur Practicus alia, præ Tinctura Vitriol. ꝯ. tartariſ. D. Ludov. nobis certè expertiſſima, ſolicité deſideret. Ultra omnem ſanè iſta laudem poſita eſt, nec quantum ſci-
mus, ullum aliud par ſibi habet medicamentum.

Ita vides, Lector optimè, quam maligna nobiſcum fide egerit Adverſarius. Textum Hiſto-riæ enim mutilavit, partesque ejus à reliquo corpore violente avulſas, in opprobrium noſtrum cum truncatis Celeb. Conſingii textibus commiſcuit, ut, quod decocti pudoris homines facere ſolent, ſuis notis, cum ipſe Threiciis compungi mere-

tiſ expeti ſolent, poſſunt con-
cinnari. F) §. 123 Quæ ſpe-
cifica in hoc morbo eſſe cre-
duntur, ſunt chalybeata &
ferrata, ſive id faciant ſua
adſtriſione, quod vult High-
mor. ſive depilatione nunc
non diſputamus. G) Præter
chalybeata ſunt Elix. PP.
Mixt. ſimplex ſeu de trib. An-
dem. H) §. 123. ſuppeditat
verò chymia alia quoque ex
ferr vel chalybe parata re-
media non minoris in hoc
morbo efficacia. Ita TR. ſu-
am St. & Magiſt. Chalyb. ce-
lebrat. H. à Mynſicht. Croc.
Mart. ap. Rolf. Tart. Chalyb.
ſal. &c. & ſeq. Trint. Tart.
Dorner. Hydrom. ꝯriſ. Horſt.
TR. antihypochoſdr. Mylii.
deſtillat : antihypochoſdr,
Rein : ſpir acid. tartari &c.

retur, infantes in suspicionem plagii adduceret. Ultimò Te Gr. convenimus tuamque conscientiam, annon & ipse hypochondriacis præscribas Vina Medicata, Martialia, m. P. Elix. splenet. M. &c. jam si requireretur à Te, ut curam mali hypochondriaci cum symptomatibus describeres, & typis vulgares, annon optimè his à Te medicamentis morbum fuisse oppugnatum scribere posses? Quid etiam annon fustuario dignum illum crederes, qui Tibi dicam plagii eapropter scriberet, eò quod non tam Conringius, sed omnes Practici hæc medicamenta commendent? Quod Tibi autem liceret eo in casu, cur nobis hac vice per Te non licuit? Nimirum bile exundabas ac animo vindictæ pleno & tetro loliginis fucco tabescente ad lectionem Te accinxeras, ac hinc infinita, ut in præfatione dicis *linguâ Creticâ*, erant, quæ obelo configeres. Libros similes esse pratis, aliunde notum est. Notum verò & illud, quod in eodem prato bos herbam, ciconia lacertam, avicula insectum quærat. Non igitur miramur, quod in edita nostra historia, alii morborum historiam, alii eorum curam &c. quæsierint, & aliqua fortassis scopo suo inservientia invenerint, solus verò Animadversor fastidiosus, cum fortè ne intelligeret quidem, quæ quærenda essent, muscas venatus sit & captarit.

Ut autem cognoscat Adversarius candorem nostrum, fateamur ipsimet, Historiam morbi Hypochondriaci à nobis consignatam, non esse perfectam. Nam utut in multis legissemus Auctoribus, urinam in hypochondriacis aliquando è *siphunculis urinariis* largiter erumpere, tamen quia nondum nobis aliquis obvenerat, cum Historiam hanc adornaremus, qui in tanta copia redderet urinam, nihil quicquam de nimio urinæ profluvio dictum fuit. Ab illo autem tempore nonnemi inter nos oblatas est hy-

pochondriacus, qui, quoties noctu sudore non diffluit; quod sæpe fit, altero die incredibilem urinæ quantitatem effundit, crederes, universam microcosmi lympham, ut cum Drelincourtio loquamur, *in unos corriuari mictuales ductus*. Inter egenos non paucos etiam post illud tempus tractavit D. Helvich, in quorum hypochondrio sinistro tumores molles, & laxos, interdum autem duriores manu sua contrectavit, ac ex variorum relatione didicit, post sumptum cibum, animo lætitia exultante, vel ira fervente, illos in majorem attolli molem, deprimi autem Ventrículo à cibis non distento, nec minus subsidere, quando mœrore ac tristitia ægri afficiuntur. Sed satis de malo hypochondriaco.

Prognosticon Tackii, si res tanti est, ut quidem noster credit p. 64. à nobis in historia p. 40. indicatum, occurrit in *Chrysogonia animali & minerali*, verba ita habent: *Prognosticon, si senes tententur insolita scabie, raro fallit proximè secuturam mortem, quam & ipse observavi, & prædixi aliquoties eventu subsequente certissimo.*

Crambern de Historia apoplexiæ omissa p. 65. iterum recoquit, & cum nausea minus eleganter apponit, & p. 66. (ut ob nubilatam hominis judicium mireris,) iterum de lana caprina, i. e. de *nebulis* ac harum differentia cum nubibus strenuè digladiatur. At p. 67. iterum Veteranus ille se in analysi Grammatica esse tyronem ac levis armaturæ militem ostendit; dixeramus p. 44. Glissonium in boum jecoribus tempore brumali obstructions deprehendisse, id quod in *Anatom. Hepatis* c. 24. reperiri ipsemet Græbnerus fatetur, & addideramus ipsimet nos *has obstructions à lentore & visciditate sanguinis ortum duxisse*, cum verò, ut jam intimabimus, Grammaticam constructionem non intelligeret, verba nostra ita interpretatus est, quasi Glissonium introduceremus obstructionem hepatis à visci-

sciditate sanguinis deducentem. Sed fortè validiores ejus sunt lacerti in agone Logico, quam in arena & pulvere Grammatico. Adeste certaminis spectatores! in eadem nimirum pag. 44. diximus, Vere apud nos eosdem esse grassatos propemodum morbos, qui ab Hippocrate sunt inter Vernales enumerati, & expresse nominavimus inter morbos illos etiam *dolores articulorum*. Jam nos aliqua de arthritide in mense Januario in medium atrulimus, reliqua autem dicenda ad Decembrem (quem à nobis *Autumni finem dictum fuisse* mendaci ore affirmat:) studio distulimus, inde verò argutus noster syllogistes infert, minimè verno tempore articulorum dolores juxta Hippocratem apud nos fuisse grassatos. *Spectatum admissi risum teneatis Amici!* Unde verò fluit hæc conclusio! Quantum conjectura assequi licet, non aliunde, quam quod *πραγματεία* de doloribus articulorum à nobis inter morbos vernaes fuerit omissa. At promiseramus p. 45. nos non omnes morbos, qui verè afflixaerunt Vratislavienses, sed NB. *frequentiores* recensere velle, adeoque auram verberat, licet multum attollat brachia Græbnerus.

Debite p. 45. laudavimus Celeb. Stahlii diligentiam in explicanda hæmorrhagiarum differentia. Græbnerus vehemens nostri nominis obtrektor: *Viro Clar. illi, inquit, multa debent.* Nunquam hoc negavimus. sed addit: *à quo plurima -- suppresso in super nomine mutuata & desumpta.* At hoc est spissum mendacium. Noster Animadversor in lectione scriptorum, Stahlii, ut & omnibus aliis, ubi ex indicibus sapere non licet, puer est, quod hic luculente patefecit. Nam de hæmorrhagiis Stahlius egit, non tam in *dissertat. de mot. tonico vitali*, ut putat Græb. quam in *disputat. de fundament. morborum etatis*. Unde ergò nos plura à Stahlio fuisse mutuatos novit? Nisi sagacissimum istud

istud Hermetis Trismegisti caput caninum sorptum esset ore trifauci, hoc à Græbnero consultum esse crederemus. Benè verò mendacibus notanda hodiè, quia apud paucos obtinet nota Juliani lex, quæ occurrit apud Liban. Tom. 2. p. 163. ac ita sonat : *Si quis eorum, qui mecum, conversantur, semel mentitus fuerit, feram, si denuo idem ausus fuerit, id quoque patiar, quod si tertio convictus fuerit, quod vera non dicat, nondum incurrit in odium, verum si quartò voluerit imponere, prohibitus est contubernio.* p. 49. occurrunt hæc nostra verba : *Certè horum salium (digestorum & alcalicorum) tanta est efficacia, ut Doctiss. Conringius, qui alias Paracelsica minimè omnium sectatus est, sed ad discutiendas febres, jam a 40. annis ea laudasse &c. testetur.* Græbnerus autem p. 69. hoc, inquit, effatum refutant ipsius Conringii --- NB. scripta præsertim ejusdem de hermet. Medic. l. 2. &c. ubi iterum Græbnerus in latinitate parum versatus verba nostra non intellexit, sed in contrarium quasi sensum detorsit, & ita accepit, quasi Conringius Paracelsica esset admiratus, ac illis sæpius usus, cum expresse dicamus, Eum Paracelsica *minimè sectatum*, i. e. *remediis Paracelsicis non debellasse morbos, & licet Paracelsica alia non adhibuerit, nihilominus ægris suis dedisse salia digestiva & lixiva.* Ne dubii tantillum remaneat, ex apolog. Conring. c. Borrichium adscribere verba juvat, ibi vero ita Conringius : *ad febres discutiendas ipse ego, felicissimo successu, jam a 40. annis, salia sgrotis laudavi. & iterum : salia absinth. cent. min. card. bened. aliarumque stirpium, mille experimentis pridem mihi etiam innotuerunt, ut monitore Borrichio non egeam.* Ex his non ineptè colligere liceret Conringi libros duos de Med. Hermet eo fortè, quod in templo Apollinis collocati sint, à Græbnero nunquam fuisse lectos, nedum intellectos.

Artem curandi morbos per expectationem nunquam in-
spe-

spectam à se esse Noster Animadversor p. 71. non obscure fatetur, dum sola excerpta ex Act. Erud. ann. 1695. M. Aug. allegat, nihilominus ausus est scribere: *Attamen nonnulla quoque liber iste continet, quæ minimè carpenda*; quasi quisque mortalium aliud professus esset, aut salvo pudore de libro nunquam lecto ingenuus aliquis vir iudicium ferre posset! Rursus p. 70. ignorare se non obscure prodit, Apinusne, an Albinus, in febb. acutis *corticem Peruv. agris exhibuerit*, licet in hac palæstra velit esse. Quinquertio & Pancratiastes, hoc verò in lectione observationum indicibus destitutarum eum hospitem esse arguit.

P. 74. Græbnerus male nos accusat, quod dixerimus juxta Fr. Redi experimentum, lumbricos *in succo citri, aurantiorum, brevi perire*. Nam certum, quòd illud ipsum Fr. Redi doceat, *non in experiment. circa generat. insector. [p.] 153.* sed in libro Florentiæ 1684. in 4to edito, qui inscribitur: *Offervazioni d' in torno agli animali viventi, ch' si trovano negli animali viventi*, in quo expressè docet, quòd *nec oleum, nec theriaca* lumbricis adeò existant funesta. Atque ita etiam in hac animadversione, cùm Græbnerus parturiret montes, exit ridiculus mus.

Prorsus autem p. 76. Animadversor noster se omnibus deridendum sistit, ita scribens: *in frontispicio pollicebatur Historiam morborum grassatorum ann. 1699. ast hic historiam, seu potius doctrinam epilepsiae generalem instituunt.* An ergò epilepsia anno 1699. Vratislaviæ non est grassata? annon etiam his, quæ recensuimus, symptomatibus fuit stipata? Quid ergò vitii hæc nostra habet historia? Auctores, quos citavimus, faciunt unicè ad illustrationem epilepsiae Vratislavienses torquentis; nuspiam verò, ut opinamur, à quoquam inter Doctores vetitum est, etiam aliunde petere ea, quæ declarationi uberiori materiæ, quæ sub manibus

bus est, lucem præferre possunt. In limine Animadversionum malè interpretabatur, quod non historiam daremus novorum morborum, forte *Dracunculi*, qui Arabum Æthiopumque tibiis molestus, aut mali illius, quod Americanis est familiare, *Ton dicitur*, aut *Gemursa* Romanis quondam notæ, vel *excrementa* Peruvianis familiaris, quam ipse expertus Benzo describit l. 3, part. 6. Americ. p. 50. aut *luis Indicæ*, quæ *Mia* à Brasilianis appellatur; nunc stomachatur, quod non nova symptomata morborum adducamus, quod idem est, ac si in descriptione pedum Vratislaviensium aliquis exigeret, ut ostenderetur, Cives Vratislavienses habere alterutrum pedem similem pedibus incolarum oppidi *Divi Thomæ ad littus Coromandel*, quorum alteruter, teste *Lindschotto in Ind. Oriental.* crassitie pedem elephantis æquat. Quoties scripta Græbnerianis similia legimus, semper incidit memoria morbi Virginum Milesiarum, *cujus remedium nullum poterat inveniri, vulgò fanaticam quandam contagionem ab aëre infusam putabant, quæ eas in insaniam abigeret, adeò, ut mortis cupidine tactæ seipsas strangularent.* His similes nobis videntur ejusmodi scriptores; ab aurâ quâdam superbix inflantur, ac in insaniam spontè ruunt famamque suam quam poterant tacendo conservare, scribendo, non tam vulnerant, quam pessundant. Nec virginibus illis, nec his Auctorculis consanguineorum lacrymæ, vel amicorum monita &c. in remedium cedunt. Virgines illæ à furoris immanitate prudenti revocabantur decreto, quod jubebat ejusmodi virginum, quæ sibi mortem conscivissent, per medium *forum nuda cadavera efferri.* An verò spes sit insaniam scriptorum ejusmodi emendari posse, si cadaverosa eorum scripta prorsus nuda, ac sine velo, eruditorum oculis exponantur, aliorum esto judicium. Nos sanè dubita-

bitamus, adeoque morbum scriptorculorum horum periculosiorem virginum illarum morbo esse. in confesso est. Sed pergamus cum Animadversore, qui ita pag. ead. scribit; *Hic (i. e. in Historiâ epilepsiæ) nihil animadversione dignum præter illud; ubi exemplum Roberti Sibaldi (debebat verò scribere Sibbaldi; quod ei erratum facile condonaremus, nisi ipse nobis aliquoties objecisset ejusmodi minutias) in Scotia illustrat. p. 1. l. 2. c. 6. ibi pag. m. 56. pro pag. nobis scribunt, cum tamen (faciemus illud breviter) in plurali loquuntur. O scelus animadversione dignum! Dejerare audemus, hominem communicare sensu, quippe qui ignorat modum, quo scripta integri Collegii componuntur.*

P. 80. criminatur; *potiora angina symptomata ex Aureliano fuisse descripta; At tùm Aurelianus nobis non erat ad manus quidem, ac eadem symptomata etiam in omnibus aliis practicis reperiuntur. Quænam verò heic culpa commissæ est, nisi ostendatur, quòd angina aliis illo tempore ordinariò Vratislaviæ stipata fuerit symptomatibus? quod in æternum à nullo fieri poterit.*

Contradicendi libido adegit hominem, ut illa nostra quoque verba p. 73. *Herophilus, qui, teste Tertulliano sexcenta secuit cadavera, allatraret. Herophilum, inquit, Chalcædonium 700. humana subjecta, secuisse ait Ettmüller. Physiologiæ c. 1. p. 2. §. 6. At verò solâ inspectione Tertulliani, qui, nisi fallimur, in libro de anima, ejus mentionem facit: Controversia hæc componi potuisset, in cap. X. p. 481. Edit. Pamelii, ita sonant verba: Herophilus ille Medicus aut lanius, qui sexcentos exsecuit, ut naturam scrutaretur, qui hominem odiit, ut nosset, nescio an omnia interna ejus liquido explorarit, ipsâ morte mutante, quæ vixerant, & morte simplici. Pervulgatæ autem res est notitiæ, quòd hæc Tertulliani locutio sit exponenda, vel per hyperbolem, vel per Synechdochen, qua nume-*

rus aliquis definitus major indefinitum significat. Sæpiissime apud Ciceron, aliosque Auctores Classicos occurrunt tales loquendi formulæ: *sexcenta talia possum proferre, sunt mihi sexcenti in hanc rem testes*, ubi sexcenta per multa & plurima explicari debent. Et, nisi fallimur, alicubi Galenus ait, *sexcenties se in animali à pastu secto deprehendisse intestina suo complexu is, quæ continerent, esse applicita.* Et in isto Græcorum, *εἰς ἑνὸς μύριοι*, i. e. *unus mihi instar millium*, *μύριοι* seu mille illi non sunt tot numero, sed multi, sed plurimi, ut optimè alicubi Reinesius. Hanc explicationem roborat & hoc, quod multi quidem alii e. g. Plinius lib. 20. *histor. natural.* c. 2. lib. 25. c. 1. lib. 26. c. 2. & 3. & lib. 29. c. 1. Plutarch. l. 4. *de placitis Philosoph.* c. 22. & lib. 5. c. 2. Galen. & c. mentionem Herophyli faciant, & tamen de tot hominibus ab eo sectis nihil quicquam tradant, ut nihil quicquam referre videatur, an cum Galeno, Mercuriali & c. sexcentos, an cum Gagnæo & aliis 700. legas.

P. 88. Græbnerus crasse mentitur, scribens: Constitutionem aëristrium mensium Julii, Aug. Septembr. æstivam pronunciant, quod frivolum mendacium ex inspectione paginæ 75. ad oculum patet.

P. 89. & seqq. Græbnerus etiam invitatus de nobis benè meretur, adscriptis ex Heinrichi Meibomii, cujus summam eruditionem ac in medendo dexteritatem & peritiam semper suspeximus, textibus, qui Virum illum in opprimenda hemicrania iisdem nobiscum armis esse usum docent. Deum sanctè testamur, a nobis non esse visam, vel inspectam Ejus *de Cephalalgia*, disputationem, nec in nostris excerptis quondam adornatis, ullam hujus disputationis fieri mentionem, ut inde proficere potuerimus, cum hemicraniæ non tam historiam quam exempla in chartam conjiceremus: Deducemus etiam,

si illud requirit, Græbnerum ad ægros illos hodiè adhuc superstites, ut discat, *ægrotos ipsos fuisse libros, ex quibus historia nostra adornata fuit*; Doctorum autem Virorum lucubrationes, quas utique semper magnificimus, ad illustrandos morbos Vratislavienses, ac theoriam, ac therapeiam nostram conformandam, fuisse adhibitas. Cæteroquin, si Magni hujus Viri disput. *de hæmorrhoidibus* cum H. F. ab A. contulisset, aut nobilem illam dissertationem, de offibus cum alicujus de hac materia tractatu contulisset, optimus ille Vir eodem jure quo alii, i. e. iniquissimo, catalogum plagiariorum auxisset. Nam si stolido Græbneri judicio res hæc transigenda est, is statim plagii criminis est reus, qui eandem de re quadam cum alio fovet sententiam, aut casu quodam easdem loquendi formulas adhibet, etiamsi nullo argumento probare possit, quod alter alterius opera fuerit usus; Ecce luculentum asserti nostri exemplum. Ipse Græbn. p. 86. dubitat, an unquam Dolæus Schneideri dissertat. *de peripneumonia* viderit: NB. fortè, inquit, quoque vidit Joh. Dolæus, at absq; ulla hæsitacione ait, quod ex Disp. Schneideri *multa in l. 2. Encyclop. Medic. c. 1. de pleuritide & peripneumonia transtulerit, in plagio Medico recensenda*. Sed hæc Græbneri petulantia ab aliis severius coercebitur, nec feret inultum, quod p. 90. scripserit: Officinam Hanckianam An. 1695. d. 18. Octobr. captam.

Imperitissimè Animadversor p. 94. carpit, quod Euryanactis filiam (de qua Hippocrates 3. Epidem. sect. 2. Ægr. 6. ait, quod eam πῦρ corripuerit,) *febri ardenti correptam fuisse* putemus, At vero scire debebat, quod ab Hippocrate πῦρ seu ignis dicatur, non quævis febris, sed *vehementissima*, ut scripsit Galenus comm. 3. l. 1. Epidemic., *quasi non aliam habeat naturam, quam ignis & ejusdem cum igne sit substantiæ*. Est enim duabus ignis qualitatibus prædita, caliditate

te scilicet & siccitate, ut est in Joh. Gorraei definit. Med. p. 397. & Anutius Foësius in Oeconom. Hippocrat. multis ac selectissimis ex libr. Epidem. Hippocratis locis ac textibus aliis probat, quod πῦρ crebro febrem vehementissimam denotet; præterea etiam idem Foësius l. c. hæc Galeni adducit verba: Scimus ab eo (Hippocrate) ignem dici febrem valde igneam. Pathologicè vocabulum ignis & Græcum πῦρ febri præsertim ardenti tribui ab Hippocrate Clar. D. P. Bruno in lexic. Medic. p. 709. m. rectè notavit. Non urgebimus, quod creberrimè Hippocrates de erysipelate, febris puerperarum, pleuridite aliisque morbis inflammatoriis Græcam istam vocem adhibeat; hoc tamen addimus, quod eodem nomine febrim quæ Ileum comitatur, designet. At juxta Hippocratem l. 3. de morb. text. 15. Volvuli fiunt ab inflammatione. Aretæus etiam l. 2. de caus. acutor. c. 6. Ileon expresse vocat φλεγμονήν nec dissentit Galenus in 3. epidem. Deduceremus jam, quam pulchrè, & accommodatè febris ardens vocetur πῦρ, nisi copiosæ ex multitudine decumbentium obstarent occupationes: Diceret hinc cum Horatio:

Hic visam vocat, hic auditum tristitia, spretis
Omniis officiis, cubat hic in colle Quirini,
Trans Tyberim longe cubat hic probe Caesaris hortos
Ille extremo in Aventino, visendus uterque.

Euryanactis autem filiam morbo ardenti laborasse, ex delirio, dolore, & inflammatione faucium, phlegmone ani, aliisque circumstantiis, quas commemoravit, colligere licet. Gravi eam morbo fuisse oppressam Franciscus Vallesius in comment. p. 248. colligit ex tanta taciturnitate, ut nihil loqueretur, & tristitia tam desperata, ut neque conquereretur, neque auxilium peteret, aut omnino velle videretur, additque morbum fuisse mali moris.

In p. 93. & seqq. usque ad p. 97. H. N. non quicquam occurrit Animadversori in indicibus, unde dicacitati suæ trænium laxare potuisset, nec titivillitio digna sunt, quæ in Histor. Ophthalm. homo otio suo nimium abutens notat.

Nec hilo meliora sunt, quæ circa mensium perturbationem ab eo consarcinantur. In tractatu etiam D. Helvichii de dysenteria minutias unicè consectatur, ac sphalmata quædam typographica corrigit. Quod dum facit, animum suum versipellem, & veteratorium ubique clarissimè nudat; Sanè id sibi negotii dari credidit, ne ulum æquitatis alicujus vestigium in schedulis suis apparet. Tanquam grande nefas objectat p. 106. quod loco populariter legatur *populanter* & citetur Joh. Lamonièrè à Conringio allegatus in disp. de dysenteria, quam D. Helvich nunquam vidit, cum Lamonièrè ultra 10. annos possideat. Cl. Sydenhamius tum p. 223. tum p. 234. discrete docet quod *dysenteria, si diutius excurrat, intestina seriatim omnia deorsum versus afficiat, donec tandem omnis vis in rectum decumbat, cum assidua desidendi cupiditate, quæ, ut à nemine, & adeò nec à Sydenhamio negatur, semper ferè ani procidentiam habent conjunctam; hanc Viri hujus observationem D. Helvich p. 110. scripsit non respondisse hætenus per omnia experientiæ, i. e. non fuisse observatum, quod intestina secundum ordinem in diuturna dysenteria afficiantur, Et tandem reliquis salvis unicè afficiatur intestinum rectum.* Græbnerus nec Sydenhamii nec Helvichii mentem affectus, p. 104. utrumque malignè interpretatur, quasi Sydenham. ab Helvichio fuisset reprehensus, quod non semper adsit ani procidentia, cujus tamen Sydenhamius nullam facit explicitè ut loquuntur, mentionem. Non, ut ex jam dictis illucescit, propterea de Sydenhamii observatio.

tione dubitavit, cum ipsemet D. H. in immediatè antecedentibus disertè fassus sit, cum tenesmo non rarò conjunctionem esse ani procidentiam.

P. 110. in fine hæc sunt Helvvichii verba: *Cura Celeb. Wedelii evasit aliquis (sc. dysentericus) qui aliquoties sanguinem per os excreverat.* Græbnerus p. 105. recitat verba Wedelii cum inepto NB. quod *aliquoties sanguinem non solum* *κατὰ, sed etiam ἀπὸ excreverit*, tacitè reprehendens, quod solius vomitus sanguinei, non verò dejectionis sanguinolentæ per anum facta ab Helvvichio fuerit mentio. At de dysenterico propriè dicto hoc loco agitur; hoc autem nomine hodiè nemo vocatur, qui non sanguinem per anum excernit. Alias quidem neminem latet, quod in laxiori significatione, quemcunque intestinorum affectum & quamcunque eorum lesionem notet; Si itaque de tali dysenterico fuisset sermo, qui quocunque modo circa intestina esset latus, & ob ea infelix, omnino sedium cruentarum non fuisset oblitus, cum autem de dysenterico propriè dicto loquatur; qui propriè dicta laborat dysenteria (de qua confer. Galen. l. 3. de causis symptomatum) sine tautologiæ vitio mentionem facere non poterat dejectionum sanguinolentarum. Intestina dysentericorum ulceribus & apostematibus subinde obsessa esse, experientia & oculata Coberinostratis fidè p. 113. probavit Helvvich, nec habuit Græbnerus, quod hic opponeret, imò ipse Dolæi verba ex lib. 3. Encyclop. Medic. c. 5. p. 429. adscribit, quæ ita sonant: *Sex cadavera dysenterica à nobis secta probarunt æque tenuia ac crassa purulentis scatuisse tuberculis &c.* Cum autem D. Helvvich adderet, minime esse audiendum Holterhoffium, si hoc velit, in dysenteria nunquam esse ulcus intestinorum, ut & iudicii inopiam & fædam contradicendi libidinem patefaceret, adscribit verba Ettmülleri: *Rectè hoc, quod exulcera-*

tio sit intestinis dysenteria affectis negat Holterhoff. Si recte hoc negat Holterhoff, etiam ex tua, Græbnere, opinione, cur Dolæi verba, quibus testatur, intestina dysentericorum tenuia ac crassa purulentis scatuisse tuberculis, in eadem pagina adscribenda erant?

Dic, ubi te inveniam, dic qua Te parte requiram!

Aut Ettmulleri aut Dolæi verba falsa sunt, adeoque alterutrius, minime verò utriusque chartæ erant illinenda multo minus probanda, ut factum ab Animadverlore.

Optimo jure D. Helvich p. 114. *ingenii lusum* vocavit inscriptionem, quæ de morte Regis Polon. Michaelis adamantibus procurata, ut quondam rumor fuit, circumfertur, hodieque adhuc in ea sententia est, nugari ac ludere inscriptionum Auctores. Nullum enim ordinem, nullum tenorem in ratiocinationibus suis servant, eo prolabuntur, quo eos corruptæ imaginationis æstus, vel fucata rhetoricæ enthusiasmus protrudit. Faceta illis allusio probatio est, suavis verborum harmonia certum ac inconcussæ veritatis argumentum &c. ut optimè Tom. 3. Obs. select. Hallens. obs. 5. inculcatur, & uberius fatis eruditè explicatur. Potuisset itaque & intempestiva Græbnerus p. 107. abstinere censura, & nullam resp. litteraria fecisset jacturam, si etiam imposterum inscriptione, quam otiosus Græbnerus edidit, caruisset.

P. 115. pro *Hospiniano*, legendum esse *Cuspinianum*, agnoscit ipse D. Helvich, nec aliter unquam scripsit. Quod verò Græbnerus aliis hic usus sit oculis, declarat, Albertum nominans Quintum, cum diserte D. H. sibi de Imperatoribus sermonem esse scribat. Albertus autem ille, de quo jam sermo est, ut sit Quintus ejus nominis, Dux Austriæ nihilominus Idus est h. n. Rex Romanorum, sicut ex principio vitæ Alberri Ildi apud Cuspinianum p. m. 603. ad oculum patet.

Dum

Dum Anatomicos in præsuppositis à D. H. allegatos enumerat, vel in legendo oscitantiam vel in recensendo malam fidem declarat Græb. p. 113. omittens Hartmann. Hoffmanni & Glissonium.

Purgantium acredinem sensu deprehendi dixit p. 119. D. H. & exemplis ab helleboro elaterio desumptis illustrat, ac ingenue addit: *Huic assertioni probanda Doctiss. Pechlinicap. 13. impendit in Exercit. de purgantibus; Græbnerus, quasi Helvich ne apice quidem ullo Pechlini meminisset, aut aliquot paginas ex Pechlino transcripisset; Hæc, inquit, & seqq. inveniuntur p. 144. 145. & 146. Certè*

Pulveris Erythræi

Siderumque micantium

Subducatur numerum prius

aliquis, quam technas Græbnerianas enumeraverit.

P. 106. omninò D. H. secus quam Græbnero p. 114. videtur, phlegmaticorum mentionem fecit, etiamsi enim non κατὰ τὸ πρῶτον vox ea ibidem occurrat, fit tamen mentio eorum, quorum corpus *prævis & glutinosis refertum est humoribus; & de solis melancholicis dicitur, quod rarius dysenteria excrucientur.*

P. 133. Græbnerus accusat Helwichium, quod locum Hippocrat. ex lib. 2. Epidem. sect. 2. textu non 42. ut malè Græbn. citat, sed 49. malè explicet, & *ructum acidum in enteria bonum esse judicet*, cum Hippocrates illum dicat esse χεῖρον h. e. utilem, jam bonum & utile ait, maxime diversa sunt. Miserefcite Græbneri & Logici & Philosophi i. Nos, ut brevitati studeamus, hic tantum verba quædam ex Disput. quadam Helwichii ante 13. annos, ab ipso Regiomonti habita, adscribimus, ita verò habent illa: *Quod utile est etiam bonum est. Quid? non desunt, qui utile & bonum retrò commeare existiment. Socrates ap. Platon. in Menon. p. m. 19. querit: quin etiam virtute boni sumus? M. Sumus.*

P. & si boni, utiles? NB. omnia quippe bona, utilia. Stoicis quoque bonum communiter est utilitas quaedam. Propriè autem, NB. idem, & non diversum (arrige aures Græbnere!) ab utilitate apud Diogen. Laërtium l. 7. in Zenon. p. 186. Confer. Sext. Empiric. lib. x. adversus Mathematicos p. 244. & lib. 3. Pyrrhonic. hypotheses. Clement. Alexandr. lib. 1. pædag. c. 8. S. Hieronym. in Jsaia c. 2. Marc. Antonin. Imperator. passim, Tacitum etiam lib. 4. historie &c. hæc ibi Helvvichius. Accedit quod ipse Hippocrates l. 6. aphor. 1. expresse scribat, *ruclum acidum*, post longam intestinorum levitatem esse bonum, non autem dubium, quin in utroque loco idem significare voluerit Hippocrates. Verbo etiam ipsius Vallesii in comment. p. 124. Hippocrat. in epidem. l. c. insinuat *ruclum acidum* esse bonum, ut signum & ut causam; Et alii Interpretes eodem, quo D. H. citavit, modo textum explicant & citant.

An Demæneta foemina fuerit, an mulier, quærit Græbnerus, quasi salus Silesiæ hac in re versaretur. Virum credidit fuisse D. Helvvich, Hermaphroditum autem facit Græbnerus: Nam dum initio p. 115. verba Hippocratis seqq. recitati *Demæneta* NB. *lienterico ruclus acidus* contingit, de Demæneta, tanquam viro, loquitur; at in immediate subsequentibus sui oblitus, & malè, quantum apparet, textum 52. c. textu 49. conjungens, ex Demæneta facit mulierem, ergò ex Græbneri mente fuit ex Androgynorum numero.

Vomitoria in cura dysentericorum non simpliciter, ut Græbnerus inique interpretatur, D. H. abesse vult, ut ex p. 137. & seqq. patet. Nam ibi expresse hæc habet: *Circumspectæ & providæ curæ Practici est dispicere, an, cum materia ad superiora vergit, nausea ac amarities in ore adsint, quibus presentibus aliàs vomitorium indicari scimus &c.* imò expresse addit, *imitandum esse Mercatum, qui, peccante materia falsa ab emetico non abhorret.*

P. 140. ex re & vero scripsit D. Helvvich. à Rivino in dysenteria saccharum Bni commendari. Nam in praxi cap. 25. Auditoribus suis sæpius in calamum dictata in æstu dysentericorum suadet seqq.

℞. *Crystall. montan.*

Terr. sigillat. à gr. xv.

Sacchar. Saturn. gr. v.

M. F. pulv. D. pro desl.

Facile verò ex Rivini responsoriis literis subodora-
re licet, in quem sensum Græbnerus ad Virum illum scri-
pserit. Nisi in allotriis Rivinus occupatur, certum est,
Græbnerum strenuè fuisse mentitum, quod Rivinus ab
Helvvichio tum propter usum adstringentium, tum sac-
chari Saturni, fuerit vehementer exagitatus. Quam mo-
deste verò Helvvich & aliorum sententiam & verecunde
dissensum suum fuerit testatus, verba ejus p. 140. testabun-
tur, in quæ, si casu quodam inciderit Rivinus, omnino ca-
vebit à Græbnero, tanquam ab homine subdolo, & scenum
in cornu gerente. Quia verò tantopere de amicitia Ri-
vini gloriatur Græbnerus, ex animo vovemus, ut tandem
ex Doctiss. Viro expiscetur, quidnam absque fuco de *Me-
dicina Veter. Restitut.* sentiat? Vivunt hodiè Vratislaviæ,
quorum Auditores erant Rivini, cum Græbnerus versus
aliquos a Celeberr. Lipsiens. Doctoribus in commenda-
tionem operis sui multis precibus emendicaret, ac crebrò
adhuc in memoriam sibi cordatum, de centone ac Rha-
psodia Græbneri, revocant Rivini judicium, quod no-
strum Animadversorem ex illis intelligere cupimus. Sma-
ragdi virtutem in dysenteria commendat Grembs l. 3. c. 3.
§. 109. qui ultimus numerus occasionem errandi typo-
grapho, omissis prioribus illis, dedit.

Pilulæ de quibus D. Helvvich p. 147. sermo est, à Dolæo
in *Encyclopæd. Med.* comendantur lib. 3. c. 5.

Falsum est, quod in Encyclopæd. Dolæi jam citat. tit. 3. c. 5. p. 440. (ut Græbnerus p. 122. citat;) dicatur ex sententia Burrhi, *nullum esse præsentius remedium in dysenteria aqua rosarum, in qua aurum aliquoties fuit extinctum.* Neapex quidem hac dere in illo loco occurrit, cum ibidem de singultu agatur.

Nec erat, cur Græbnerus de omni tenesmi cura p. 123. aurem Helvvichio vellicaret. Is in eadem fuit & est adhuc hodiè sententia cum Sydenhamio in operibus p. 234. quod *pars affecta quidem corroboranda sit, sed hoc ea sola præstent, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata sunt.* Topicum enim, inquit, quaecunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cum alienum quid sit, contactu molesto debilitatem magis adferet, quam robur subministrabit. Tolerandum itaque est egro, donec dicta analeptica, & liquore aliquo cardiaco, qui palato arridet maxime, pro libitu ingesto, revocari possint vires, quibus redeuntibus pari passu, suaque sponte proripiet se hoc tenesmi symptoma. H. J. Et cum eadem in tenesmo, quæ in dysenteria evenire soleant, & in hoc tantum tenesmus à dysenteria differat, quod non eandem regionem seu partem afficiat, ut optime suo tempore jam inculcavit Doctiss. Joan. Guinther. Andernacus l. I. comment. de Medicina Veteri & Novatum cognoscenda tum factitanda, dialog. 8. p. 697. quæ efflagitabat necessitas, ut prolixa de tenesmi cura institueretur tractatio? p. 123. descriptionem constitutionis aëris ultimi trimestris (præterquam quod tempus illud autumnale à nobis vocari falso criminetur Animadversor) accusat ut obscuram & confusam; sed nos ei Auctores sumus, ut magis in Latinitate & Grammatica analysi sese exerceat, hoc facto, fidem nostram interponimus, fore, ut ei omnia clara & perspicua fiant, nec ullo Delio natatore, sed Grammatico tantum opus sit.

P. 127. Græbnerus suggillat & falsè subfannat desiderium nostrum, cujus summa est, ut docti Medici *Morbos, quos ipsi patiuntur, accurate describant.* Non autem putabamus, fore, quenquam tam nugacem inter eruditos, qui illud ad morbos acutos, in quibus subindè ratio vacillat, extenderet; extendit autem, ut est homo nullius judicii, Græbnerus, quanquam alicubi & Schelhammerus, nisi fallimur, satis bene describat modum ac remedium, quo ex feбри maligna feliciter eluctatus. In chronicis autem Galenum, Hoffmannum, Reinesium, Döringium, Bartholinum, Thomsonum, aliosque Magni Nominis Medicos, suas, quibus excruciatifuerunt, ægritudines descripsisse, notum est Viris, non ex indicibus solis, more Græbnerianofapientibus, sed in lectione Doctorum operum cum diligentia & iudicio versatis. Unde à morfu & dentibus viperinis calumniatorum, auctoritate horum aliorumq; Virorum, nos putabamus fore satis tutos, qui etiam chronicorum morborum descriptionem, à Medicis exigebamus, sed nihil adeò innocenter dici potuit à nobis, quin calumniæ Græbneri pateret. Sicut autem in orbe voto non vivitur uno, ita ipse etiam Græbnerus aliis quam nos trahitur desideriis. Si autem tantus est, ut sibi videatur, admoveat operi manum & historiam morborum Vratislav. accurate describat, suaque ipse expleat vota, præmium in medio positum est, plaudemus ei, si meruerit; *Fronte exile negotium, & dignum pueris putes, successu labor arduus, nec tractabile pondus.* Nos vicissim (sic vota votis reddoſtiemus) ex animo precamur, ut Græbnerus, etiam obrepente senfim senectute Grammaticam rectius discat; in sola enim p. 127. Vir hic aliàs miro cothurno incedens, turpiter impingit, scribens: *Cum verò leviores quidam morbi --- NB. Medicum obrepunt, hos --- Medicum NB. sibi curare posse NB. lubens fatemur.*

Sed penè exciderat Adversarii nostri de Kergeri commendatione vini in 4ta ana p. 126. Animadversio. Nam, quod ea cura, quam describit Barclajus, minimè Kergero displicuerit, satis manifestavit (1) dum dicit, quod *elegantissimè* Barclajus descripserit, & quidem *non citra omnem veritatem*. (2) quod sibi hujusmodi *curas notas* esse fateatur; quibus verbis nemo non videt, id indicare Kergerum, curam 4ta ana per vinum benè succedere. Et cæterum, quantum tribuerit Kergerus vino, ex p. 218. elucet. Si verò illud Græbnero non placet, recreet se, ac ægros suos, sponsâ illâ, quam p. 183. describit Kergerus. Ita videt, quam ingenui simus, & nullo nos palpo deliniri patiamur, etiamsi ab eo præciari vocemur Medici, dum p. 127. scribit, *Dn. D. A. M. E. Medicos adhibuisse præclaros*, inter hos autem fuerunt DD. Grassius, Pauli, Preussius, & Helvvich.

Quæ tum sæpè alias tum p. 128. de temperamentis occentat Græbnerus, inferius à nobis discutientur. Satis verò mirari non potuimus futilè in eadem pag. Græbneri iudicium. D. Grassius describens morbum, quem incurrit, posteaquam *vacillante pede in lectum pronus præcipitatus esset*, ait, Novilunium adeo sibi fuisse infestum, ut in *platea ferè considerare necessum habuerit*, & hac occasione accommodatissimè narrat, quod uxor Sim. Pauli, ex lapsu itidem ægra, cum *surgeret, de dolore lumborum fuerit conquesta*: at Græbn. *toto, inquit, cælo distans, erat enim gravida*. Juxta Græbnerum itaque uterus prægnans in causa est, ut dolor lumborum ex lapsu ortus in muliere, toto cælo distet à dolore lumborum in virò occasione præcipitis casus enato, quo ineptius aliquid dici ne à textore, aut alutario vel barbitonsore, poterat, nisi fortè credere velis, quod uterus partu gravidus, foemininum genus ex genere hominum exturbet, & in novas transmutet formas. Ejusmodi autem

tem metamorphosin errantis phantasiæ Græbnerianæ opus esse omnes cordati, facile intelligunt. At ecce ipse D. Grassius fatetur, sua fuisse fata alia, & alia iterum uxoris Sim. Paulli, quantum doloris genus & tempus attinet; at cum rhetoricæ ac Logicæ tyronibus constare autumaret, etiam à dissimilibus peti illustrationem rerum, non peccatum se credidit, si exemplum doloris à suo aliquantulum discrepantis recitaret. Græbnerus autem graviter hallucinatus, dum dolorem lumborum Paullinæ uxoris putavit esse eundem, de quo gravidæ mediis gestationis mensibus conqueruntur; perpendat verba Pauli --- accidit --- ut laberetur attonita --- à textore domum reversa, conquereretur de lumborum doloribus sacrique ossis ea parte, qua per synchondrosin id ossi innominato jungitur, & ferò tandem agnoscat, quam desultoriè in lectione textuum evolutorum versetur.

In historia februm lentarum & hecticarum p. 162. diximus à Riverio commendari Electuarium de passulis, sed Græbn. p. 130. Riverius, inquit, l. 17. Prax. Med. c. 3. meminit passularum mundatarum modum citracalefactionem præparandi (debuisset autem scribere: meminit modi passulas mundatas præparandi &c. ut Grammatica docet) nullibi electuarii; quam parum in lectione Riverii Græbnerus versatus sit, ita benevole Lector vides. Qui Riverium cum cura evolverunt, norunt, & in cataplasmatibus, in potionibus, Electuariis ac Looh passulas fusè à Riverio adhibitas. Miser noster Animadversor in indice nullum invenit præsidium, atque hinc adeò turpiter se dedit. Rîsum autem cohibere non potuimus, quod operose p. 129. vitium typographico-orthographicum in voce phthisis per y scripta commissum corrigat, & nihilominus ipse tamen in hac sua reprehensione, ferula dignum committat erro-

errorem scribens *etymologia*, immemor sc. vulgaris illius.

Turpè est Doctòricum culpa redarguit ipsum.

Nobis tamen, si vellemus nostrum scribendi modum præfracte tueri, certè non deessent argumenta, quibus etiam hanc scribendi rationem probaremus. Sit ita, rectè deducant vocem $\phi\theta\iota\sigma\iota\varsigma$ ἀπὸ τῆς $\phi\theta\iota\sigma\iota\upsilon$ vel $\phi\theta\iota\sigma\iota\epsilon\upsilon$ ab effectu. Quidnam autem impedit, quo minus etiam respiciamus ad causam conjunctam, quam Græci voce per υ scripta, ut pueris notum est, exprimunt.

Sudavit quidem Adversarius, tanquam ad pistrinum damnatus, in historia molæ, extundere verò nihil quicquam potuit stribliginis, quæ aciem oculorum viri ingenui obtunderet. At verò in Historia hydropis, quasi ex carcere liberatus, nimis lepidum se xingit. Ambigas sanè, an illum referas inter cernuatores, & Ascoliastras, qui uno pede in utrem inflatum & inunctum, ut lubricus esset, insiliebant, an inter Apinarios, de quibus Firmicus:

*In lucem eduntur Bacchi Venerisque sequaces
Perque dapes mensasque super petulantia corda
Et sale mordaci dulces quarentiarisus.*

Sanè dum insilit, non sine spectantium risu & iabitur & cadit; ac dum maledico & (verbis S. Hieronymi) *tabido ore sævit, & tincta facie, viperinis orbibus, dentibus pumicatis carpit, se risui ac ludibrio exponit.* Rem sine ambagibus efferamus, Grallator Noster eosdem, quos in *Histor. morb. hypochondr. ludos* exhibet. Nimirum, si hunc perfrictæ frontis hominem audias, in septem foliis nostræ historiæ exhibemus *ad verbum* ea, quæ Vir summus H. Conring. in *Dilp. de hydrope* in triginta ad minimum foliis suis exhibuit Lectoribus. Eo ipso autem admirabilem præstat se *acetabularium*, aut nescio quem præstigiatorem, Si causam frivolaæ accusationis quæras, nulla alia, nisi quod Conring-

ringius, licet aliis plane verbis, alioque ordine, sympto-
mata (quæ & in Sennerto & Mercato aliisque Practicis
Conringio antiquioribus ad unum omnia reperire licet)
recensuerit, quæ à nobis in hydropicis Vratilaviensibus
sæpe observata ac, ordine historiæ ita exigente, in literas
fuerunt relata. Non placebat vero nudè ac crudè hanc
proponere historiam, sed consensu Auctorum nostra ro-
borare asserta volupe fuit. Cum itaque Græbnerus vi-
deret aliquos, quamvis perpauca, qui ipsi etiam à Mo-
rono ac infinitis aliis citantur, allegari, quorum nomina
in Disp. Conringii conspexit, in eam irrupit vesaniam, ut
in epistolari ad Virum Illustrem præfatione tantum non
expressis verbis asserat, Auctores in historia hydropis à
nobis citatos in Disp. Conringii fuisse laudatos; Nam nu-
merum Auctorum à nobis, ferente ita proposito, in toto
historiæ corpore subinde nominatorum iniens ait, in cen-
sum illum *venire non debere*, qui in historia hydropis à nobis
citantur, quasi testimonia Auctorum omnia in hac histo-
ria ex Conringio sublegissemus. Ordine ergò decenti
prodeant & Græbnerum mendacii putidissimi convin-
cant. Primus sit Wedelius his verbis p. 170. laudatus: Ce-
leber. Wedel. in exercit. semiotico-patholog. p. 138 facies
inquit &c. (2.) Meibomius cujus p. 173. in principio facta
mentio. (3.) Borrichius in eadem pag. in cent. 4. Epist. Me-
dic. ep. 17. p. 76. (4.) Bonetus in *sepulchreto* l. 3. sect. 21 à p.
1033. (5.) Listerus in *exere. Medic. de hydrop.* (6.) Alex. Tassò-
ni *Pensieri diversi* l. 10. c. 26. (7.) Morhof. in *epist. ad Lan-
gelott.* (8.) Callisthenes. (9.) Sydenham. in lib. de *hydrop.* (10.)
Thouvenotius (11.) D. Acoluthus. (12.) Mynsichtus (13.)
Welschius. (14.) Bartholinus cent. 4. ep. 14. (15.) Mayerne
(16.) Angelus Sala (17.) Illustris Boyle (18.) Volckamme-
rus dec. 1. *Ephem. N. Ann. 9. in schol.* p. 65. (19.) D. Michael. (20.)

Valeriola l. 1. observ. 2. (21.) Ægidius Euth in agone de hydropo (22) Proſper Martiānus de ration. vict. acut. p. 327. (23.) Sponius in aphor. novis. p. 367. (24.) Leonard; Botallus in lib. de curat. per ſanguin. miſſion. c. 15. (25.) Willifius. (26) Blancard. cent. 1. obſ. 19. Tot & fortè alii plures in hiſtoria noſtra citantur, quorum Conringius, quantum meminimus, in diſp. citata nullam prorsus vel ullo apice, excepto Valeriola, cujus alia citat loca, fecit mentionem, imò ne facere quidem potuit, quia multi eorum poſt annum 1672. quo diſputatio de hydropo à Conringio habita, aut inclaruerunt, aut ſcripta à nobis allegata publicæ luci expoſuerunt. Erunt ergò, quamdiù candori ullum inter mortales pretium, noſtræ innocentiae, ſicut viciffim maledicentiae & mendaciorum Græbn. teſtes. Reolet etiam poſteritas memoriam virulentæ detractioſis Græbnerianæ, quando p. 174. in hac ipſa de hydropo materia adeò honorificam Conringii mentionem à nobis, ut par erat, factam leger.

Diximus p. 169. tumorem in hydropicis non unius generis eſſe, interdum in uno tantum latere corni, interdum in utroque, & quidem ita, ut venter quaſi in duas partes diviſus videatur, aut quaſi duos ſacculos appenſos habeat; at Græbnerus noſtram in dubium vocat fidem p. 135. ſcribens, num ipſi morborum conditores tale quid viderint; dubito; Nemo non videt, à nobis hydropem ſaccatum hiſ verbis deſcribi; ille autem quamvis nomine haud ita notus ſit, minimè adeò rarus affectus eſt, ſed de eo egit Clar. Mercklinus in Miſcel. N. C. Dec. 2. Ann. 1. obſ. 183. & Illuſtris Noſter Præſes Schræckius dec. 2. Ann. 8. obſ. 233. eſtque hic Vratiſlaviæ inter pauperes non adeò infrequens. Et quis eſt, qui non quotidie quaſi in praxi obſervet, tumores in dimidia abdominis parte, quos etiam minimè hic excludimus, ſive ori-

oriantur a collecto in duplicatura peritonæi, hâc vel illa ejus parte, ichore, quâ de legendus in observ. chirurg. Jobus à Meeckren, sive ab extravasatis humoribus inter peritoneum & panniculum carnosum stagnantibus. Non poenitebit hîc evoluisse Clar. Antonii Nuckii Adenographiam. Et ante aliquot annos Presbyterum ex ordine Dominicanorum ejusmodi hydropelaborantem D. Pauli & D. Helwich, curæ suæ habuerunt commissum, quem nullis prorsus remediis faucibus mortis eripere potuerunt. Quemadmodum, præter alios quosdam, consimilem imprimis Hydropem saccatum observavit & in Miscellan. N.C. Dec. 2. An. 7. obs. 141. pluribus olim descripsit D. Preussius; ut taceamus, quæ de propria quondam Conjuge idem notavit Dec. 3. An. 5. & 6. obs. 226. En verò Lector episodii loco elegantiam styli Græbneriani p. 149. Transcribere hîc merentur verba Engeleni, Severin. lib. de scorb. p. 60. &c.

Tamet si autem Adversarius p. 154. dicat, Nos exemplum palpitationum cordis à magnis cordibus, ut loquitur, excitatarum adduxisse, ac se præterire velle, quomodo hæc invicem concilianda, eò, quod cordis Magnitudo facilius circulationem promoveat; nos tamen facere non possumus, quin hominem moneamus (1.) à nobis magnitudinem cordis neutiquam fuisse præcise, tanquam causam palpitationis, allegatam, quod ex nostro loquendi modo facile patescit. (2.) Incertum esse, an magnitudo cordis facilius promoveat sanguinis circulationem. Nam, ut cor perpetua vicissitudine sanguinem recipiat & expellat, necesse est, ut & contrahatur, atque parietes ejus undique ad se accedant, quo ipso thalami illius, ejecto omni sanguine, evacuantur, & dilatentur, quo laxatione facta, Ventriculi cordis impleri queant; ad systolen verò & diastolen talem expeditiorem, omninò, cæteris paribus, cor minoris magnitudinis videtur apti-

us, præ nimis vasto. Si Græbnerus unquam Lowerum *de corde*, Bellinum *de motu cordis intra & extra uterum*, præprimis autem Joh. Alphonsi Borell. *part. alter. de mot. animal.* legisset, & intellexisset, vix iudicium suum crude in-terposuisset. Penes alios autem sit arbitrium, an admissio hoc, quod *in corde magno non ita promptè fiat constrictio ventriculorum & expressio sanguinis in iis contenti*, non etiam probabiliter colligi queat, cor propter sanguinem non plenè ex ventriculis excussum, palpitare, ut ita crebriori motu, tanquam prelo, exprimatur non ita promptè effluens ex thalamis sanguis, quod cum fit, in systole mucro ejus fertur ad contactum pectoris, illudque pro gradu violentiæ magis percutit, quo magis mucro flectitur & incurvatur.

In historia febris catarrhalis p. 190. diximus, à Cl. Ettmüllero cum successu adhibitu pulverem ex succin. pert. specif. Cephal. bezoard. solar. & duobus granis laud. opi-ari. sed noster Adversarius p. 154. & seqq. ita scribit: Ettmüllerus sup. laudat. --- *in catarrho, illo epidemico grassante anno 1669. media æstate mixturam quidem dictam ibi habet: sed pulverem profuisse ibidem, neque in Colleg. Consult. Cas. 7. de catarrho epidem. invenire hucusque potui.* Si Græbnerus editionem Oper. Ettmüller. Francofurt. anni 1688. consuluit, nec tamen à nobis citata invenire potuit, eum vel lumine captum utroq; fuisse, vel inusitata quadam formæ elegantiæ fascinatū fuisse ac oculorum usu caruisse necesse est.

Admodum indignatur, quod tum alios Auctores sæpè, cum Cardanum citemus, nec tamen distinctè libros, capita & paginas allegemus; tantarum verò irarum causa est, non, quam homo lepidus fingit, sed alia quædam, sc. hæc, quod eo ipso præcisa fuerit ei ansa, textus ex citatis à nobis Auctoribus describendi, quod multò parcius factum à Græbnero fuisset, nisi ipsi met nos facem (citat

ple-

plerumque Auctoribus) prætuliffemus in iis præfertim scriptoribus, qui deftituuntur indicibus.

Æquiffimam verò irafcendi caufam nobis præbet Animadverfor noster infulfus p. 153. fcribens: *apud Veteres Medicos -- hoc nomen Nephritis NB. communis fuit omnibus ferè renum affectibus.* Adeo ne primam quidem fyntaxeos regulam: Adjectivum & fubftantivum eodem genere &c, didicit Græbnerus.

Quid ab hoc homine, Lector, Tibi in Medicina pollicearis? Mordet verò nos, in nephritidis hiftoria, quod non, ubi alicujus medicamenti quod à Pechlino (cujus Viri admodum honorificam in hac materia mentionem fecimus,) commemoratur, etiam à nobis, ordine hiftoriæ exigente, defcribenda erat efficacia, non illicò iterum atque iterum Pechlinum nominaverimus. In hoc enim puncto & axe Græbnerianæ criminationis rota volvitur. Putamus autem, quod talis ftultitia nemini, præter Græbnerum, unquam in mentem venerit; fed hominem fuæ infanienti fapientiaë relinquamus, ne Lectori taftidio fimus, nec nos in hiftoria podagræ detinebimus, in qua etiam non habuit, quod arroderet; fed ad ea feftinabimus, quæ de temperamentis Silefiorum p. 201. & feqq. breviter fuerunt tradita. Diximus verò cum Curæo, Silefiorum temperamentum inter *fanguineum & Melancholicum ambigere*, feu effe medium, quæ, ne calumniæ paterent, differtiffimis verbis addimus: *Planè verò nullos effe Silefios in cenfu vel fanguineorum, vel choleri corum, vel phlegmaticorum, vel melancholicorum, nec nos, profite mur, nec affirmat Curæus & p. 203. claris expreffimis verbis, quod non negemus, quod aliqui Silefi, alterius fint temperamenti;* Sed hæc omnia nos adverfus venenatos Græbneri dentes minimè tutos præftare potuerunt. Nam initio p. 161. objicit, quod ipfimet

fassi fuerimus, D. Grassii temperamentum esse sanguineo-cholericum, D. Preuffii verò cholericum-melancholicum, quod expresse etiam sanguineo-cholericorum & Melancholico-phlegmaticorum, cholericorum & phlegmaticorum &c. in historia nostra fiat mentio. Respondemus ita sanè se rem habere, sed ubi unquam professi vel verbulo sumus, quod nullus planè Silesius sit sanguineo-cholericus, phlegmaticus &c. imò annon expressis verbis contrarium ipsimet asseruimus? Enimverò, ut quam pueriliter hic labatur Græbn. pateat, tribus recolere liceat, jam à probatissimis scriptoribus à multis abhinc seculis, etiam integris nationibus fuisse certos tributos mores. Isidoro Afri sunt *astuti ac fraudulentis*, Græci *leves*, Itali *feroces & acris ingenii*. Juxta Vitruvium *septentrionales mente stupent*, & sanè *meticulosi in febribus*. Aristoteles in communi dicit, *Europæos abundare animo, at parum ingenio valere & artibus*. Martenius scribit, Gallos esse *amentes & inconsideratos*, ut jam nihil dicamus de moribus nationum nostri temporis, qui à Barclajo in *icone animorum*, Scipione Claramontio, aliisque describuntur. Tarpesia autem caute magis rigidus & stupidus sit necesse est, qui singulares aliquos homines, aliorum plane morum, ex nationibus singulis Auctorum descriptioni generali opponere, ac scriptores illos maledico ore insectari vellet. Notum præterea est, quod optimi aliqui scriptores etiam mores *etatum, fortunarum &c.* adumbrent, sicut præclare factum ab Aristotele lib. 2. Rhetor. c. 12. 13. 14. & seqq. & nisi fallimur etiam ab Horatio in epist. ad Pisones, in qua versu 156, futuro poëtæ præcipit: *etatis cujusque notandi sunt tibi mores*, & Aristotelicis convenientia, nisi quod magnam partem sint concisiora, tradit. Præ gaudio, quod occasio carpendi ei subnasceretur, credimus, etiam choreas duceret & exiliret Græbnerus, si in

fi in nostra historia legisset, quæ apud Aristotelem lib. 2. Rhetoric. c. 13. leguntur; *Senes nibi quicquam pro certo confirmant -- malitiosi sunt, malitia enim est, de omnibus in deteriore partem suspicari -- suspiciosi -- neq. valde amant, neq. valde oderunt -- parvi animi -- illiberales &c.* imò si de nobilibus ea commemorassemus, quæ lib. citat. c. 15. habet Aristoteles, orcum ipsum in nos commoveret. Quod autem de moribus nationum, ætatum, fortunarum &c. dictum est, rectè quoque de temperamentis asseritur, quæ & ipsa gentibus in genere assignari consueverunt, eò quod plures in illa natione his vel illis temperamentis sint præditi. Scilicet merito exhibendi sunt, qui ob ejusmodi effata iniqua alios censura premere gestiunt. In Disciplinis etiam aliis occurrunt propositiones nullæ, quæ non sunt *κατὰ πάντας*. Inculcat hoc egregiè Doctissimus Philosophus pariter & Medicus Philippus Scherbius in dissertat. pro philosoph. Peripatet. in Philosoph. Altorffin. p. II. Audi, inquit, si placet Galenum, qui de ratione victus morb. acut. omnis doctrina, inquit, ex universalibus recipit incrementum, quæ, si perpetua fuerint, primam habent utilitatem, si verò magnā ex parte, secundam &c. Audi Aristotel. 6. Metaph. omnis scientia autem est ejus, quod est semper, aut ut plurimum. Intuere exempla, nascitur homo, ut docent phisici, decimo mense lunari aut nono Græcorum. At non est hoc verum *κατὰ πάντας*. Condemnanda igitur propositio? Docent iidem, octimestrem factum non esse vitalem: Æstatem esse calidam & siccam, hyemem frigidam & humidam: Hominem esse animal 5. digitorum: Admirabiles Oceani *ἀνὰ ἡμέρας* 24. horis bis fieri: at Euripus in Eubæa 12. horum spatio septies fluit & refluit, & talia quidem *ὅσα καὶ νῦν*. Intuere etiam physiognomica apud Hippocratem: quicunque ruffi, naso acuto, oculis parvis, mali. Quicunque ruffi sumi, oculis magnis, boni, item oculi non nictitantes, iracundi. Intuere politica:

senes

venes sunt avari: juvenes se putant omnia scire -- -- depositum est reddendum: pupillus sine consensu tutoris non obligatur. quid? signa Medicorum illa, quæ ab eis dicuntur familiaria, item: quæ ea, quæ sunt propria quidem, sed non inseparabilia, tollesne ex arte? Tu vero non tolles, si sapis -- -- denique omnes propè aphorismos tibi objicio. Quos si Tu propter tuum κατὰ πάντες velles Medicis è manibus extorquere, ne illi Te non ut Scabiosum tractarent, quomodo ego, sed ut furiosum vinculis & compedibus stringi juberent. Hæc Scherbius, ex quibus, si non didicerit Adversarius, in scientiis multis ferri oportere propositiones, quæ non habent, ut dicunt Græci ἀπαντα ὄντα, propter ἀπαίδευσιν ab aditu disciplinarum meretur arceri in æternum, ac si imposterum aliquam propter ejusmodi propositiones generales infestaverit, indignus est, cui vel verbo respondeatur. Sufficit nobis, quod major pars Silesiorum illo temperamento, quod iis tribuimus, gaudeat. Sano enim sensu etiam hîc obtinebit illud, quod Juris Naturalis Doctoribus crebro in ore est: pars major jus habet integri, sive, ut cum Thucydide loquamur: Tam in Comitibus, quam in judiciis, vincit pars major. Unde etiam apud Curtium lib. X. legas: Eo, quod pars major decreverit, stetur.

(2) Causatur, quod Silesiorum temperamenta cum exterorum constitutionibus confuderimus, & quæ Conringius de malo hypochondriaco & Ascite protulerit, nostris complexionibus attemperaverimus. Quam crassæ autem hæ sint petitiones ejus, quod in principio quasitum, ex antecedentibus elucescit.

Præterea in enormi versatur errore Græbnerus dum (1.) existimat, quod aliis symptomatibus stipetur hic vel ille morbus v. g. hydrops, malum hypochondriacum, in Helmstädiensi Ascitico & hypochondriaco, aliis in Vratislaviensi, aliis in phlegmatico, aliis in sanguineo. Tam
Helm-

Helmstadiensis, quam Vratislaviensis Asciticus cujuscun-
que fuerit complexionis, tumore pedum, abdominis &c.
corripitur, difficultate respirationis premitur, si affligi-
tur, urinam in exigua quantitate reddit &c. Et sanè si a-
liter prorsus comparatum esset cum hydrope in Græcia,
quam in Italia, & in Italia aliter, quam in Anglia, & in hac
rursus aliter, quam in Gallia & Germania, & tandem ali-
ter in una parte Germaniæ, quam in alia, & ita res sese ha-
beret etiam in aliis morbis, æternum vale & Hippocrati &
Galeno, ac aliis Auctoribus omnibus extra Patriam No-
stram, morborum naturam explicantibus dicere liceret,
pessimeque ageretur cum Juventute Silesiaca, quæ in ali-
as peregrinatur provincias, ut exactam morborum co-
gnitionem sibi compareret. Sed nemo hætenus ita præ-
ter Græbnerum deliravit, imò ipse semetipsum probrose
redarguit, non tam in rudi illo & elumbi *Specimine Medic.
Pract. Veter. Restitut.* sed & in *Animadversionibus*, quibus ple-
rumque nihil aliud agitur, quam ut verba Auctorum ex-
teriorum, quæ aliquibus nostris textibus respondent,
transcribantur. Id verum est, quod morborum sympto-
mata, ratione intensiōis &c. pro diversitate tempera-
mentorum, aliquo modo varient, at hinc inferendum neu-
tquam est, quod aliis planè symptomatibus eodem morbo
laborantes phlegmatici, sanguinei, cholericis &c. tententur.
In feбри maligna, ut exemplo declaremus rem, delirant ho-
mines, cujuscunq; fuerint complexionis, sed paulò aliter
comparata sunt deliria sanguineorū, quæ cum aliqua hila-
ritate, libertate, & jocis conjuncta esse sueverunt, aliter verò
deliria phlegmaticorum, quæ stupida & obliuiosa esse solent
aliter autē habent deliria Melancholicorū quæ timida & taci-
turna plerumq; esse novimus; aliter vacillat mens chole-
ricorū qui dum delirant, violentias minitantur ac non pro-

culâ furore sunt. Ita verò etiam res habet in aliis mor-
bis.

Quam confusi homo iudicii sit Græbnerus p. 159. pa-
tefacit, dum Nos de temperamentis p. 201. & seqq. confuse
tractasse asserit, nimirum nulla alia de causa, nisi quod
non more in scholis alicubi recepto, de Etymologia, ho-
monymia, aut definitione &c. egerimus, qui modustra-
ctandi de temperamentis scholasticus, Historiæ nostræ
minime conveniebat. Alias ita plana sunt omnia, ut af-
firmare audeamus, vix clarioribus verbis intricatam
hanc doctrinam proponi potuisse. Nec erat, cur nos ad
Auctores aliquos, qui de temperamentis disputarunt, re-
mitteret, multo plures nobis cogniti, & non pauci etiam
nominati à Mercklino sunt in cynosur. Med. p. 142.

Prorsus autem anile est refugium Græbneri, quod
quærit in loco Waldschmidii l. I. Instit. Med. c. 6. de tempe-
ramentis, quo nostra petit verba p. 203. *jucundum non raro
præbuit spectaculum &c.* nam verba illa Waldschmidii illos
feriunt, qui credunt, sanguinem per V. S. extractum in 4. hu-
mores precipitari; at hac de re, ne per somnium quidem in
Historia Nostra p. 203. cogitavimus, sed indicavimus tan-
tum, sanguinem, more Malpighiano, aquâ calidâ lotum,
offerre oculis microscopio armatis fibrosam, deturbatis
rubicundis partibus, texturam &c. Enimverò Græbnero
nihil novum est miscere quadrata rotundis, ac in aquis
quærere lepores. Vehementer autem miramur, locum
illum Waldschmidii, quo tota Galenicæ Medicinæ structu-
ra subvertitur, à Græbnero, qui Medicinæ Galenicæ Stator
esse cupit, allegari; sed homo nullius prorsus iudicii nihil
quicquam pensi habet, modò (etiam si longissimè petita oc-
casione) detur ansa, famam nostram lacerandi. Id quod hic
lucu-

lucutento probavit exemplo. Prorsus non facimus cum Viro alioquin doctissimo Antonio Billichio, qui quatuor humores in sanguine extra vasa misso oculis respiciendos exhibere voluit. Iste enim in summitate purpurascente sanguinem, in limbis flavioribus & tenuioribus bilem, in parte aquea ad albedinem inclinante, pituitam sero permixtam in fundo sæculentiam Melancholicam reperiri statuit; sed contra cum Clariss. Lowero, aliisque Celeberr. Doctoribus fecimus ac in sanguine sano nihil, præter hæc tria; nempe sanguinis florem, crassamentum purpureum, & serum reperiri persuasi sumus, & hoc tantum ex Malpighio addimus, istud crassamentum purpureum ita abluï posse, ut textura alba appareat. Quæ, cum ita sint, judicent cordati, annon anili, ut ante diximus, iudicio, Waldschmidii locus contra nos adducatur.

Nisi Græbnerum hîc Vratislaviæ natum & educatum sciremus, ex Animadversionibus ejus in discursum nostrum de aëre, eum sub Bæotica aura lucem aspexisse &c. perluaderi possemus. Adumbravimus aëris constitutionem per totum annum in communi. Græbnerus verò p. 163. *rare*, inquit, *ita se habet*; prout nimirum à nobis describitur. In Septembri autem ita se habere ipse innuit. Asperius in Decembri frigus sævire inductione Ann. 1692. 1694. 1695. 1699. 1700. & 1701. ipse probat. Nec habuit, quod de Januario & Febuario nobis objiceret, nisi, quod biennio post, id est Ann. 1702. nullam fuisse hyemalem tempestatem hisce mensibus, addat. Mitiolem esse apud nos in Martio & Aprili aërem, negare ne utiquam potest, sed iterum provocat ad ante memoratum proximè præterlapsum annum, seculi hujus secundum. De Majo ipsimet diximus, quod anno 1699. nebulis, pluvi-

is, & ventis fuerit rigidus. Quod Junio, Julio, Augusto æstus quidem nos infestet, sed ille tamen continuus non sit, iterum non obscure igitur agnoscit Græbnerus, adeoque constitutionem aeris ita, quomodo nos descripsimus, sese habere, fateri cogitur, quo ipso crasse sibi contradicit. Ne verò temeraria videatur cuicumque illa nostra determinatio constitutionis aëris in Silesia per quatuor anni quadrantes, perpendi cupimus, etiam à probatissimis Auctoribus idem esse factum; hic unice ad Galen. l. 1, de temperam. c. 4, provocamus.

Unico etiam spiritu quasi diffilari possunt murmura incondita Græbneri contra pauca quædam ex discursu nostro de ventis Silesiacis capita. Austrum in Silesia calidum & humidum esse diximus; Adversarius noster, qui stultissime p. 166. & seqq. nos carpit, quod Austri noxios effectus verbis Liberti Fromondi expresserimus, oppositum ex Galeno, Valleriola, & Verulamii historia ventorum p. 163. persuadere satagit. At vel rustici hanc ejus assertionem facile falsi convicerint; Etsi, quando Serenitas Austro spirante in Silesia observatur, etiam atque etiam videndum, annon alii venti cum Austro sint conjuncti. Regulæ & cynosuræ loco habenda est illa Hieronymi Cardani in libr. Hippocrat. de aëre, aquis & locis observatio lect. 5. p. 10. Tertiò advertendum est, quod raro ventus est simplex, sed vel est copulatus cum alio vel mistus, propter sinus & obliquitates vallium, per quas transit, & cacumina montium &c. quæ cum à Græbnero in Observ. meteorolog. observata non sint, mirum non est, quod tam foedi errores in illas irrepperint. Alias quod Auster humidus sit, magno consensu Auctores docent. Pulchrè Joan. Jovian. Pontanus in lib. de meteor. p. 35. canit:

sed

sed turbidus auster

*Ipse agit undantes Nimborum in praelia turmas,
Dux ipsus pluviarum & longè maximus auctor,
Eductos namque immensum regione per ustra,
Densorum fluctus longinqua ab sede vaporum
Involvit raptatque agitans, qui deinde soluti
Fundunt precipites abruptis nubibus imbres
Diluvioque una absorbent pecudesque virosque,
Tantum Auster discussa furens per nubila saxit.*

Et cum Joann. Garcæus in meteorolog. p. 236. quæ-
visset, quæ natura Ventorum Australium? respondet: *hi sunt
calidi & humidi, sanguinei, & æris naturam induunt, qui aliis
omnibus sunt insalubriores. Nam humiditatum & putredinis
sunt Auctores & fautores. Danaus etiam in phys. Christian.
tract. 2. c. 33. expressis inculcat verbis, quod Venti Australes
calidi sint & humidi, sive pluviosi. Itaque cum flant, omnia ma-
dent, etiam vestes ipsæ & parietes & lintea, ut est Jobi 37. v. 17.
Cujus rei causa est, quod illi venti accumulunt nubes, quos è longin-
quis partibus & regionibus, ad nos detrudunt. Præprimis au-
tem notatum dignissima sunt verba Honorati Fabri in
tract. 6. l. 4. de mixt. imperfect. aeriis prop. 41. Ventus, in-
quit, Australis in Europa calidus est, quia sc. ex Zonâ torridâ mul-
tas exhalationes & particulas ignis advehit, quæ nostro æri ad-
mixta multam caliditatem conciliant. Cum quibus, ut obi-
ter hoc moneamus, pulchrè conveniunt, quæ in Geo-
graph. General. l. 1. c. 20. prop. 16. habet doctissimus Medi-
cus Bernhard. Varenius.*

(2) *Humidus est, quando à mari flat, ut ferè in tota Europa,
quia multus vapor ex mari eductus halitui admiscetur &c. Cum
his doctis Viris sexcenti alii concordant, ut cuivis in le-
ctione Auctorum versato constat. Majori certo jure de*

caliditate Austri dubitari potest. Nam, ut Isaaci Vossii verbis ex lib. de *Motu marium & ventorum* c. 26. p. 101. utamur *sepius observatum est, flumina gelu adstringi flatibus Austris, quam Borea marino.* Quod si quis *thermoscopio* exploret, uter apud nos *Ventus hyeme* frigidior sit *Euronotus*, an verò *Zephyro-Boreas*, utique priorem frigidiorē inveniret. Quamvis & illa difficultas facile tolli possit, nam ut ipse Vossius monet, hæc tantum intelligi debent *de locis mari vicinis &c.*

Ventos Aquilonares & occidentales non simpliciter vocavimus plumbeos, sed eos tales fuisse in Majo Ann. 99. præteriri seculi professi sumus. At verò, ut norunt Logicorum filii, à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, non valet consequentia. Rem à nautis explorare licet. Illis hoc tempore ventus potest esse plumbeus, quia cursum navium moratur, & corporibus ipsorum infestus est, qui alio tempore ipsis est aureus. Et quid impediat, quo minus Boream, propter vim condensandi poros corporis & adstringendi alvum &c. Aliquis dicat plumbeum? Occidentalium ventorum damna in vulgus usque notata sunt.

Illam in circulum redeuntem ventorum vicissitudinem, quam Mariotte adstruxit p. 205. non vanam esse diximus, immodica autem carpendi prurigne vexatus Adversarius etiam hinc dicam nobis scribit, quibus tamen satis est ejus confessio p. 165. *quod aliquando observetur ille circulus, quo sc. occidentalem sequitur septentrionalis, hunc excipit orientalis aliquanto obscurius, ita, ut post Austrum vices redeant ad occidentalem: nihilominus tamen & nos lubenter fatemur, quod sæpe occurrant particulares causæ, quæ faciunt, ut venti cum anomalia aliqua spirent;* Sicuti etiam monitum à Jacob Rohault tract. phys. 3. c. II. p. 629.

p. 629. Ac hæc causa est, cur Celeberr. Joh. Cleric. l. 3. c. 5. Phylic. ne quidem de ventis, qui terram perflant, agere voluerit ob *summam sc. varietatem respectu frequentia, durationis, vehementia, & locorum, in quibus sentiuntur.* Mortes, ita pergit p. 276. *Valles, sylva, terrarum dispositio, qua aptiores aut ineptiores sunt calori reflectendo, condensatio exhalationum & vaporum tantas in iis creant mutationes, ut investigationum, si hac singillatim excutienda essent, nullus finis esset futurus.*

P. 168. Græbnerus egregiè sophisticatur ad verba nostra; *Æstivo tempore adeò frequentes morbi non sunt: ita scribens p. ult. sive p. 216. Mortuos æstate ipsi numerant 305. quod tempus æstivum tribus mensibus, Julio, Augusto & Septembri definiunt.* Atque hoc posterius quidem assertum esse falsum & mendax, jam ante monuimus, nunc hoc addimus, nos in loco hoc non agere de morbis æstatis ann. 99. superioris seculi, sed in genere unice nos asserere quod æstas Vratislaviæ adeò morborum ferax non sit, adeoque sophisticè verba nostra generalia ad jam jam nominatum annum 99. detorqueri.

Pari candore agit p. 169. dum sequentia verba nostra eriminatur: *Nullum tempus anni morborum feracius est, quam autumnale. Atque, inquit, hæc minime coherent, c. p. ult. seu 216. ubi Vere 353. Autumno autem 225. tantum mortui fuerunt, contra mox citatam Hippocratis sententiam: Autumno acutissimi & maxime lethales.* Nec opus erat Græbnere, ut cohærerent verba nostra cum pagina ultima, quia rursus à nobis l. c. non narrabatur, an Autumnus Ann. 99. multis infectis morbis fuerit infamis, sed tantum dicebatur, quod communiter magna morborum messis sit in Autumno. (2.) à Medicis expertis neutiquam ex nume-

ro mortuorum, numerus ægrotantium colligi debet, fieri enim optimè potest, ut satis multi ægrotent, pauci tamen moriantur; Quod terè semper fit in Autumno, ubi sanè multi decumbunt, quia hoc tempore pori cutis constipantur, sanguis minus fluidus existit, variæ aeris vicissitudines adsunt, excrementa generantur cumulatiora, & fructibus multorum corpora distenta sunt, at non statim omnes illi diem obeunt, sed plures cum sanitate in gratiam redeunt. Nec (3.) Hippocrates, quando dicit, quod *morbi acutissimi atque exitiales maxima ex parte Autumno vigeant*, id vult, quod morbi Autumnales omnes mortem afferant; sed, Paraphraste Luca Tozzio *part. alter. comment. in Hippocrat. aphorismor.* vel hoc voluit significare Hippocrates, quod morbi acutissimi, qui in Autumno accidunt, *plerumque in exitium terminentur*; vel hoc, quod *eius generis morbi cito ad augmentum perveniant*, qua de re prælaudatus Tozzius p. 36. & 37. legi potest. Priorem istam explicationem non obscurè probat etiam Cardanus in *Comment. p. 232.* disertè tradens, quod *principaliter de acutis Hippocrates intelligendus sit.* Ac ne de his quidem (4to.) Hippocrates sine cautela locutus, notanter adjiciens, *magna ex parte.* Nam, ne acutissimi quidem morbi Autumnales omnino ac perpetuo mortem afferunt, quando quidem in longius tempus ducti sicuti acutiem amittunt, ita & perniciem, ut iterum Tozzius l. c.

(5.) Ver dicitur saluberrimum, non quod nulli morbi in Vere regnent, aut quod nulli moriantur; nam & satis multi in Vere ægrotant, & non pauci diem obeunt, sed, ut in doctrina Hippocr. cum judicio versati norunt, Ver salubre appellatur

(1) quòd sanis morbos nullos inducat

(2) quod ægritudines, quæ per hyemem curari non po-

potuerunt, aliquando solvat. Nam quod multis ægris etiam Ver obsit, non fugit Hippocratem, qui Epid.3. sect.3. §.149. hæc habet: *erat omnibus præscriptis gravissimum quidem Ver, & multos occidit, Æstas autem facillima.* Contra Autumnus rectè censetur morbifer, quin etiam sanos in ægri- tudines varias conjicit, nec morbos in æstate contra- ctos solvit, sed potius noxas eorum auget & intendit, quæ omnia vanus noster Compiler planè non intelle- xit. Non possumus autem quin hac occasione attexa- mus causas, cur Autumnus sit insalubris, & Ver salubre. Tres earum pandit Cardanus l. c. p. 230. & seqq.

1. Est temperamentum utriusque,

2. *inquit, causa est, quia in Vere, cum non exuperent quali- tates pravae sc. nec frigus hyemis, nec siccitas aestatis, & mutatio fit ex frigore ad calorem, quæ longe tutior est, quam ex calore in fri- gus. At in Autumno sunt opposita -- mutatio ex calore ad frigus --- & exuperant in eo siccitas & frigiditas, quæ sunt qualitates contraria natura humane.*

3. *Causa est, quod in Vere sol accedit ad nos, qui est au- ctor vitæ, & generationis & conservationis omnium, & Autumno discedit à nobis, ideò siccantur folia arborum & marcescunt omnia, sicuti Vere germinant ac florent.*

Reliqua prorsus nos non feriunt, & vel Tyro mani- bus palpet, Græbneri p.174. querelas de perplexitate & obscuritate sermonis in ultima Historiæ nostræ pagina, non aliunde, nisi ex ignorantia Latini Sermonis, esse pro- fectas.

I nunc Græbnere, & palam in coronis, in pergulis fa- mam nostram lacera, si nondum te impudentiæ Tuæ pœ- nitet, serò saltem intelliges, quantum pravitas & inscitia Auctori suo prodesse possit. Tu verò, benevole Lector,

M

vides

vides, quam æstive amictus in arenam prodierit Græbne-
rus, & ubique lassus, anhelans, & defectus fugam mini-
tetur. Absque mucronibus peractum est spectaculum,
quia tantum in recessu, ut fugam occultaret, & simplici-
um officeret luminibus, plurimum pulveris concitavit,
contenti fuimus facili fiabello, qua nubeculam istam diffi-
pavimus, & satis nobis fuit, stramineas casas, in quibus se
subinde recondit, indice digito monstrare, ex quibus pro
jaculis festucas tantum & paleas spargit. Si verò æqua-
nimitate nostra non fuerit contentus, & vitio nobis ver-
terit, quod non fuerimus telis acutis usi, ac vulnera
intentaverimus nequaquam &c. &c. Tu verò
Vale & fave!

F I N I S.

